САМОСТІЙНА УКРАЇНА

СІЧЕНЬ 1963

INDEPENDENT UKRAINE

ВАСИЛЬ ДЯДИНЮК: РЮРИК, ТРУВОР І СИНЕУС (862)

ЧІКАГО — НЬЮ-ЙОРК

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

INDEPENDENT UKRAINE

Ukrainian Monthly Magazine
Published monthly by the Organization for the Rebirth of Ukraine
Cooper Station P. O. Box 4
New York 3, N. Y.
Edited by Editorial Staff
Yearly subscription $4.00, single copy 50 cents.
Mailed at Chicago, Illinois

Видає: Центральна Управа Організації Державного Відродження України
Редагує Колегія

Адреса Редакції і Адміністрації:
"INDEPENDENT UKRAINE"
2315 W. Chicago Ave.
Chicago 22, Ill.
Phone: ARmitage 6-0066

Передплата «Самостійної України» виносить річно: в ЗДА і Канаді — 4 дол.; в Англії і Австралії — 24 шилінґи; в інших державах рівновартість 4 дол. в перечисленні на валюту даної держави.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

ПРЕСОВИЙ ФОНД

На Пресовий Фонд
САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНИ

зложили панове, І. Кутко — 2 дол., Т. Бондар —2 дол., Я. Величко — 2 дол. Я. Яковлюк — 1 дол.

Сердечно вдячна

Адміністрація С.У.

Побажання

Пану **Директорові Бігунові** бажаємо скорого видужання, а пану **І Поповичеві з Клівленд** успішного лікування і скорого повороту домів.

Редакція і Адміністрація С. У.

Повідомлення

Нова Управа 20 Відділу ОДВУ в Рочестер

Склад нової Управи 20-го Відділу ОДВУ в Рочестер на 1963 слідуючий:
Голова — Микола Білик, заступник голови і орг. реф. — Володимир Зелез: секретар — Василь Пакош, скарбник — Матвій Тарасюк, реф. одноцентового фонду — Мирон Лучанко, управитель оселі — Ілія Касіянчук. Контрольна Комісія: Павло Шимін — голова, Карло Маньківський і Степан Кричук — члени.

Що діється в світі за одну годину?

Бюлетень Об'єднаних Націй опублікував недавно дуже цікаву статистику подій, які відбуваються на земній кулі за одну годину.

** Згідно з нею, впродовж цього часу, народжується пересічно 6.500 дітей та вмирає 5.500 людей. За той самий час одружується 1500 пар, а 100 подруж розводяться. Що години гине в цілому світі від скритовбивчої руки 20 осіб та поповнюється поверх двісті тисяч злочинів, з яких тільки у 66% випадків знаходять винуватця.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

РІК XVI СІЧЕНЬ, 1963 Ч.1 (167)

ЧЕТВЕРТИЙ УНІВЕРСАЛ

Народе України!

Твоєю силою, волею, словом, стала на Землі Українській Вільна Українська Народня Республіка. Справдилась колишння давня мрія батьків Твоїх, борців за вольности і права трудящих.

Але в тяжку годину відродилась воля України. Чотири роки лютої війни знесилили наш край і людність. Фабрики не виробляють товарів, заводи спиняються, залізниці розхитані, гроші в ціні падають, хліба зменшилося — наступає голод. По краю розплодилися юрби грабіжників і злодіїв, особливо, коли посунуло з фронту російське військо, счинивши криваву різню, заколот і руїну на нашій землі.

Через все це не могли відбутися вибори до Українських Установчих Зборів в приписаній нашим попереднім Універсалом час, і ці збори, призначені на нинішній день, не могли відбутись, щоб приняти з наших рук нашу тимчасову найвищу революційну владу над Україною, установити лад в Народній Республіці нашій і зорганізувати нове Правительство.

А тим часом Петроградське Правительство Народніх Комісарів, щоб повернути під свою власть вільну Українську Республіку, оповістило війну Україні і насилає на наші землі свої війська — красногвардейців, большевиків, які грабують хліб наших селян і без всякої платні вивозять його в Росію, не жаліючи навіть зерна, наготовленого на засів; вбивають неповинних людей і сіють скрізь безладдя, злодіяцтво, безчинство.

Ми, Українська Центральна Рада, зробили все, щоб не допустити цієї братовбивчої війни двох сусідніх народів, але Петроградське Правительство не пішло нам назустріч і веде далі криваву боротьбу з нашим народом і Республікою. Крім того, те саме Петроградське Правительство Народніх Комісарів починає затягати мир і кличе на нову війну, називаючи її до того ще «священною». Знов поллється кров, знов нещасний трудовий народ повинен класти своє життя.

Ми, Українська Центральна Рада, обрана з'їздами селян, робітників і салдатів України, на те пристати ніяк не можемо, ніяких війн піддержувати не будемо, бо Український Народ хоче миру, і мир демократичний повинен бути якнайшвидше.

Але для того, щоб ні російське Правительство, ні яке інше не ставало Україні на перешкоді установити той бажаний мир для того, щоб вести свій Край до ладу, до творчої роботи, до скріплення революції та волі нашої, ми, Українська Центральна Рада, сповіщаємо всіх громадян України:

Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу.

Зо всіма сусідніми державами, як-то: Росією, Польщею, Австрією, Румунією, Туреччиною та іншими ми хочемо жити в згоді й приязні, але ні одна з них не може втручатися в життя самостійної Української Республіки. Власть у ній буде належати тільки Народові України, іменем якого, поки зберуться Українські Установчі Збори, будемо правити ми, Українська Центральна Рада, представниця робочого народу — селян, робітників і салдатів, та наш виконавчий орган, який однині матиме назву Ради Народніх Міністрів.

І отце насамперед приписуємо Правительству Республіки Нашої, Раді Народніх Міністрів, від цього дня вести розпочаті нею вже переговори про мир з Центральними Державами цілком самостійно і довести їх до кінця, не зважаючи ні на які перешкоди з боку якихнебудь інших частин бувшої Російської Імперії і встановити мир, щоб наш край розпочав своє життя в спокою і згоді.

До так званих большевиків та інших напасників, що нищать та руйнують наш Край, приписуємо Правительству Української Народної Республіки твердо і рішуче взятись до боротьби з ними, а всіх громадян нашої Республіки закликаємо, не жалуючи життя, боро-

нити добробут і свободу нашого народу. Наша Народня Українська Держава повинна бути вичищена від насланих з Петрограду насильників, які топчуть права Української Республіки.

Незмірно тяжка війна, розпочата буржуазними правительствами, тяжко змучила наш народ, знищила наш Край, розбила господарство. Тепер тому мусить бути кінець. Одночасно з тим, як армія буде демобілізуватись, приписуємо одпускати додому де-яких салдатів, а після затвердження мирових договорів— розпустити армію зовсім; потім, замість постійної армії, завести народню міліцію, щоб військо наше служило обороні робочого народу, а не бажанням пануючих верств.

Поруйновані війною і демобілізацією місцевості мають бути відновлені за поміччю і заходом нашого державного скарбу.

Коли вояки наші повернуться додому, народні ради — волосні і повітові — та городські думи мають бути перевибрані в час, який буде приписано, щоб і вояки наші мали в них голос. А тим часом, аби встановити на місцях таку власть, до якої б мали довір'я і яка б опиралась на всі революційно - демократичні верстви народу, Правительство повинно закликати до співробітництва з органами місцевого самоврядування ради селянських, робітничих і салдатських депутатів, вибраних з місцевої людности.

В справі земельній комісія, вибрана в останній сесії Центральної Ради, вже виробила закон про передачу землі трудовому народові без викупу, принявши за основу скасування власности і соціялізацію землі, згідно з нашою постановою на восьмій сесії. Закон цей буде розглянено за кілька день в повній Центральній Раді. Рада Народніх Міністрів вживе всіх заходів, щоб передача землі в руки трудящих через земельні комітети неодмінно відбулась ще до початку весняних робіт.

Ліси, води і всі підземні багатства, як добро українського трудящого народу, переходить в порядкування Української Народньої Республіки.

Війна забрала також на себе всі трудові робочі сили нашої Країни. Більшість заводів, фабрик і майстерень виробляли тільки те, що було потрібно для війни, і народ зостався зовсім без товарів. Тепер війні кінець. Ото ж приписуємо Раді Народніх Міністрів негайно приступити до переведення всіх заводів і фабрик на мирний стан, на вироблення продуктів, потрібних насамперед трудящим масам.

Та сама війна наплодила сотні тисяч безробітних, а також й інвалідів. В самостійній Народній Республіці України не повинен терпіти ні один трудящий чоловік. Правительство Республіки має підняти промисловість Держави, має розпочати творчу роботу у всіх галузях, де всі безробітні могли б найти працю і прикласти свою силу, і вжити всіх заходів до забезпечення скалічених та потерпівших від війни.

За старого ладу торговці та ріжні посередники наживали з бідних пригноблених кляс величезні капітали. Однині Українська Народня Республіка бере в свої руки найважніщі галузі народу. За товарами, які будуть привозитись торговлі і весь доход з неї поверне на користь з-за кордону і вивозитись за кордон, буде доглядати сама Держава наша, щоб не було такої дорожнечі, яку терплять найбідніщі кляси через спекулянтів. Для виконання цього приписуємо Правительству виробити і представити на затвердження закон про це, а також про монополію заліза, шкури, тютюну й інших продуктів та товарів, з яких найбільше бралося прибутків з робочих кляс на користь нетрудящихся кляс.

Так само приписуємо встановити державно - народній контроль над всіма банками, які кредитами та позиками нетрудовим клясам допомагали визискувати трудові кляси. Однині позичкова поміч банків має даватися головним чином на піддержку трудового населення та розвиток народнього господарства Української Народньої Республіки, а не на спекуляцію та ріжні банкові експлоатації й визиск.

На ґрунті безладдя, неспокою в житті та недостачі продуктів росте невдоволення серед деякої частини людности. Тим невдоволенням користуються ріжні темні сили і підбивають несвідомих людей до старих порядків. Ці темні контрреволюційні сили хочуть знову повернути всі вільні народи під єдине царське ярмо Росії. Рада Народніх Міністрів повинна рішуче боротися з усіма контрреволюційними силами. А всякого, хто кликатиме до повстання проти самостійної Української Народньої Республіки, до повороту старого ладу — карати, як за державну зраду.

Всі демократичні свободи, проголошені Третім Універсалом Української Центральної Ради, потверджується й окремо проголошується: в самостійній Українській Народній Республіці всі нації користуються правом національно-персональної автономії, признаним за ними законом 9 січня.

Все, чого з вичисленого в цім Універсалі не встигнемо зробити ми, Українська Центральна Рада, в найближчих тижнях, те довершать, справлять і до останнього порядку приведуть Українські Установчі Збори.

Ми наказуємо всім громадянам нашим провадити вибори до них якнайпильніше; вжити всіх заходів, щоб підрахунок голосів було за-

кінчено якнайскоріще, щоб за кілька тижнів ці наші Установчі Збори — найвищий господар і впорядчик Землі нашої — закріпили свободу, лад і добробут конституцією незалежної Української Народньої Республіки — на добро всього трудящого народу — тепер і на будуччину.

Цьому найвищому нашому органові належить рішити про федеративний зв'язок з народніми республіками бувшої російської держави.

До того ж часу всіх громадян самостійної Української Народньої Республіки кличемо непохитно стати на сторожі добутої волі та прав нашого народу і всіма силами боронити свою волю від всіх ворогів селянсько - робітничої самостійної Української Республіки.

Українська Центральна Рада. У Київі, 9 (22) січня 1918 року.

ШАРЛЬ ДЕ ҐОЛЬ — ВОЯК-ПАТРІОТ І ПОЛІТИК

В Західній Европі дві держави заслуговують на особливу увагу: Німеччина і Франція. Простором дорівнюють вони майже 800,000 км² (Зах. Німеччина 242,000, Франція 556,000 км²), людністю — 100 мільйонам (Зах. Німеччина — 54, Франція — 46 міл.).

Наладнання добросусідських відносин між цими від 500 літ ворожими державами дало початок і до економічного наближення. Коли до них приєдналися ще більше держав, то постав відомий сьогодні союз під назвою: Европейська Господарська Спільнота, що являється грізним конкурентом економіки СССР і його сателітів, про менші чи економічно слабші держави вже й не згадувати. Навіть Америка й Англія бажали б приступити до тієї ЕГС, бо й вони побоюються конкуренції. Побіч Америки й Англії Франція й Західня Німеччина — це найсильніші мілітарно члени Атлянтичного Пакту (НАТО). Щораз сильніше становище в міждержавній політиці завдячують Західня Німеччина і Франція своїм провідним мужам: Західня Німеччина Конрадові Аденаверові, а Франція Шарлеві де Ґолеві.

Значення міждержавне якоїбудь держави міряється її внутрішним ладом, доброю організацією всіх ділянок державного життя, законодавства, адміністрації, війська, виховання, гіґієни, соціяльних справ, економіки тощо.

Знищеним чи послабленим державам Европи прийшла Америка з допомогою (плян Маршала), без чого ці 16 держав ледви чи були б життєздатні. Поміч ця була головно в товарах, сирівцях, машинах — і то в формі подарунків — а в меншій частині в формі грошової позики. Доцільне зужиткування на господарську відбудову було, очевидно, під контролею Америки. Найбільшу поміч дістала Англія, за нею Франція, Італія і Німеччина.

Зразково й скоро використала допомогу Америки Західня Німецька Республіка під керівництвом «сильного» канцлера Конрада Аденавера і економіста проф. Ергардта, міністра господарства. Успіх їх діяльности має назву: господарське чудо. На протязі десятка літ, з 1948 р. почавши, Західня Німеччина відновила й розбудувала фабричний промисл: сталевий, автомобільний, хемічний, прецизних апаратів та інструментів, машиновий ітд. Нижчі ціни цих фабрикатів і їх якість причинилися до величезного експорту, а це в свою чергу дало стабільність німецькій валюті. В нутрі держави зникло безробіття, зростало з року на рік житлобудівництво, допущено делеґатів робітництва до фабричних рад тощо.

В тому самому часі в Франції- розпад кольоніяльної імперії, війна в Індо-Китаї і Альжирії, хаос в господарстві, девалюація франка, загроза перевороту з боку сильної комуністичної партії, страйки й хиткість та часта зміна уряду. Як приклад: від 11. серпня 1948 р. до 7. березня 1952 р. кабінет міністрів змінився вісім разів. В середньому припадає 5 і пів місяця на урядування одного кабінету. В такому стані речей держава хилилася до упадку і престиж її малів.

В таку грізну добу державного життя Франції виступає на політичну арену вояк і державний муж Шарль де Ґоль. Народжений в 1890 р., вихованець військової школи в St. Cyr, один з оборонців твердині Верден і полонений в першій світовій війні, надаремне домагався механізації французької армії перед другою світовою війною. Іменований ґенералом в 1940 р. в часі військової поразки Франції не признав капітуляції маршала Петена, виїхав до Англії і заявив себе «Головою (шефом) Вільних Французів». У Лондоні на чолі Національного Комітету Вільних Французів, творячи військову силу з французів у колоніях, не перестав воювати з німцями. Рух спротиву німецькій окупації у Франції признав де Ґоля своїм провідником. Повернувшись до Парижу в 1944 р., став Головою Тимчасового У-

ряду Конституанта, вибрана в 1945 р., ухвалила нову конституцію 29 вересня 1946 р., прийняту плебісцитом 13 жовтня 1946 р. Це так звана Конституція Четвертої Республіки. (Перша Республіка 1792 — 1809, Друга 1848 — 1852 р., Третя 1871 — 1940 р.) Преамбль, тобто вступ, потверджує деклярацію прав людини, приватну власність, спротив проти поневолення та додає нові основні права і принципи: рівноправність жінок, право на працю, обов'язок праці, право страйку, участь робітників у керівних органах підприємств, соціяльне обезпечення осіб старшого віку, право на відпочинок, соціялізація установ, закладів і підприємств загального користування, або приватних з монопольним характером, заборона заборчих воєн, обмеження суверенности в користь наддержавних організацій при наявній взаємності.

Парлямент складається з Асамблеї (Народнього Збору) і Ради Республіки. Вся влада належить до Асамблеї, Рада Республіки є тільки тінню колишнього Сенату. Президент має тільки репрезентаційні функції. Його вибирають обидві палати на спільному засіданні. Ані президент ані Рада Республіки не мають права «вето». Назначений президентом кандидат на прем'єра міністрів мусить представитися Асамблеї (Нижчій Палаті) з листою міністрів і своєю програмою і дістати згоду цієї палати звичайною більшістю голосів. Аж тоді президент іменує прем'єра і міністрів, тобто уряд. Він є залежний від Асамблеї: дістане заяву недовір'я, то мусить уступити.

Перевага леґіслятиви над екзекутивою характеризує цей тип т. зв. парляментарної республіки, як от у Франції. Конституція польської республіки з 1921 р. взорувалася теж на французькій.

Іншим типом республіканського устрою являється президентальна чи президіяльна республіка, як є ЗДА. Тут є рівновага між леґіслятивою і екзекутивою (Чекс енд Балянсес). Президента вибирає нарід у загальному голосуванні. (Інституція електорів у ЗДА являється анахронізмом). Президент, незалежний від парляменту (конґресу), є і головою держави і прем'єром міністрів (кабінету секретарів), тобто уряду, відповідального перед президентом, а не перед конґресом. Влада президента куди сильніша від влади монархів у т. зв. конституційних монархіях (Англія, Швеція, Норвегія, Данія, Голяндія, Бельгія та Греція.

Тут нарочно подано характеристику двох систем республіканського устрою. Генерал де Ґоль бачив хиткість парляментарного устрою і відмовився від кандидатури на президента в 1946 р. Не хотів бути маріонетковим президентом з хитким урядом, залежним від міжпартійної розгри при обсаді міністерських ресортів. В історії фрінцузької республіки від I—IV не було випадку, щоб одна партія мала в парляменті абсолютну більшість своїх послів і створила уряд, стабільний бодай на одну каденцію. За 70 літ (1871 — 1940) було 108 змін уряду, тобто на один уряд припадає в середньому неповних вісім місяців урядування.

Вибори до парляменту в 1946 р. дали такий вислід: комуністи 177 послів, консервативи МРП (Мувеман Репюблікен Попюлер) 143, соціялісти 99, радикали 60, ґолісти 9 (згодом 25), з інших партій правого напрямку 105, незалежних лівих 11 послів. В короткому часі знаціоналізовано копальні вугілля, залізниці, летунство, Банк Франції, великі банки, обезпечення, електрівні тощо — все те за принципами в преамблю змодернізованої конституції 1946 р. Доконала цього коаліція комуністів — соціялістів і М.Р.П. Коли ж політика уряду почала хилитися в бік Заходу, а не в бік Москви, тоді (1947) комуністи покинули парлямент, подаючи офіційну причину виходу: незгоду з урядом щодо робітничих платень і щодо політики в Індо-Китаї.

Найсильніша з поміж усіх партій комуністична партія (5 з половиною виборців і 177 послів) розпочала — певно за вказівками Москви — свою деструктивну роботу. Покотилася хвиля страйків і заворушень по Франції. Уряд з трудом опанував ситуацію, видавши закон про оборону республіки (1948 р.)

Наслідки розрухів були очевидні: краєві грозила господарча катастрофа і фінансові проблеми завдали великого клопоту урядам, що змінялися що кілька місяців, як це для прикладу було подано на початку цієї статті.

Очевидно, в такій ситуації де Ґоль не міг зоставатись безчинним. В промовах виступає проти комуністів і проти партійної мозаїки. Велике число партій уважає за шкідливий анахронізм і за причину нестабільности уряду. Він є прихильником сильної екзекутиви, подібно як це є в системі президіяльної республіки ЗДА.

В квітні 1957р. творить організацію «Ресемблеман дю Пепль Франсе» (РПФ) і заявляє: ця організація має понадпартійний характер, вона є рухом, що принимає теж приналежних до інших партій. Вона ставить вимогу: упорядкована і сконцентрована держава, а її екзекутива виходить від народу, а не від партій.

Де Ґоль — антикомуніст дістав від своїх противників назву фашиста, але він фашистом не був і не є; він патріот своєї батьківщини і не бажає хаосу й проливу крови, але розумної розв'язки пекучих проблем у користь загалу.

Незначна числом організація М.П.Р. в 1947 р. виказала вже при парляментарних виборах у червні 1951 р. 4.13 міл. голосів. За те число голосів інших партій зменшилося. Все ж таки комуністична партія була й тоді найсильнішою з 5.09 міл. голосів проти 5.49 міл. в 1946 р.

Від 1946 р до 1958 р. уряд змінився двадцять разів. Франції грозила анархія і фінансове банкрутство. Загально відчувалася потреба сильного уряду і авторитетного політика. Таким являвся де Ґоль, людина прямого характеру, гарячий патріот, ворог партійництва з його махінаціями і коаліціями. Тож і рух «проґолістський» зростав, зростало й число симпатиків до політичних намірів де Ґоля. Дня 1. червня 1958 р. де Ґоль став прем'єром, за його впливом зладжений новий проєкт конституції був підтверджений плебісцитом (28. вересня), а 2. жовтня 1958 р. де Ґоль вже був вибраний президентом республіки. З того часу датується П'ята Французька Республіка.

Отримавши за новою конституцією сильнішу позицію, взявся де Ґоль енергійно до праці. За чотири роки правління він добився неабияких успіхів: прикоротив партійництво, оздоровив валюту, причинився до розвою промислу й експорту, а наплив девіз уможливив передтерміново дати на сплату довгу 116 міл. долярів. Участь Франції у Европейській Господарській Спільноті йде на користь французької економіки. Франція дає поміч новопосталим державам, своїм колишнім колоніям. Ні один з попередніх урядів не вирішив тяжкої альжирської проблеми. Семилітня війна з арабською повстанською армією, а далі ще й таємною військовою організацією (ОАС) принесла Франції тяжкі жертви крови й майна. Де Ґоль вирішив тяжку проблему в користь Альжирії — її усамостійнення. Зате мало не пожив смерти від куль ОАС дня 22. серпня 1962 р.

Тісні взаємини між Францією і Західньою Німечиною позначилися теж у мілітарній ділянці: існує координація деяких родів узброєння. Не без того мабуть, щоб не було порозуміння і в ділянці атомової енергії. Де Ґоль постановив зробити Францію атомовою потугою, незалежною від Америки й посередньо від Англії, та відмовився прийняти ракети «Поляріс». Приязні відносини між урядом Франції і Західньої Німечини набрали сталого характеру. Західня Німеччина зреклася претенсій до Альзації і Льотарингії, де на несповна два мільйони населення півтора мільйона має німецьку мову як матірну і виявляє бажання привернути двомовність в урядах. Зрештою, політичні симпатії цієї частини населення є все таки більш по боці Франції, ніж Німеччини.

З другого боку — Франція віддала окуповану нею округу Заар Німеччині. Правда, в народі французькому не так скоро забудуться біди й нещастя, спричинені нападами німців в 1870 — 1914 — 1940 рр. Але час і вимоги життя поможуть про це забути.

Зате німецький нарід вітав де Ґоля ентузіястично в часі його візити минулого літа. Від Гамбурґа до Мюнхена — скрізь тисячі народа вийшли його зустрічати. Коли ж де Ґоль під час зустрічі в Мюнхені промовив до народа німецькою мовою та ще й додав, що він походить з німецьких предків де Кольб — то ентузіязм дійшов вершка.

Де Ґоль — антикомуніст уважає пертрактації зо «своїми» комуністами і з СССР за зайву страту часу: відвернувся від них, або — як то «поетично» каже німець: показав їм холодні плечі. До Англії теж не має де Ґоль сентіменту. Столітня війна (1339 — 1453) на французькій землі, спалення на кострі геройської Жанни д'Арк 1431 р. (19-тилітньої дівчини), іґнорування екзильного уряду де Ґоля при договорі в Ялті (лютий 1945) — не настроїло його прихильно до Англії. Де Ґоль противиться прийняттю Англії в члени Европейської Господарської Спільноти. Франція має свій «Коммонвельт» — Юніон Францез — і треба добре наладнати економічні зв'язки з колишніми французькими колоніями, тепер самостійними державами.

Конституція П'ятої Республіки, уложена при співдії власне де Ґоля, ділила екзекутивні повновласті майже по-рівному між президентом і прем'єром міністрів. Добре, якщо президент покажеться «сильним» і повновласті інтерпретує на свою користь, як це зробив де Ґоль при вирішуванні справи Альжирії, але в майбутньому може бути навпаки. А що становище прем'єра залежне від згоди парляменту з його партійними махінаціями — коаліціями, то ж це послабило б становище президента. Де Ґоль все носиться з думкою дати Франції устрій на зразок Америки з сильним президентом і «його» урядом, незалежним від мозаїково - партійного парляменту. Першим етапом такого устрою має бути вибір президента в загальнім голосуванні, а не, як в теперішній конституції, через Асамблею і делеґатів департментів (округів) і міст — як електорів у числі 80 тисяч.

Атентат на де Ґоля 22. серпня 1962 р. з боку таємної військової організації приспішив цю справу. Поминаючи постанову конституції про вибір президента, де Ґоль зарядив плебісцит на день 28. жовтня і дістав згоду народу на зміну конституції, щоб президента вибирав нарід, а не парлямент з електорами.

Вибори до парляменту в листопаді (18. і 25.)

дали абсолютну більшість посольських мандатів приклонникам де Ґоля. Це перший раз у історії республіки таке трапилося. Партії центру і менші «праві» потерпіли поразку, а коаліція соціялістів з комуністами під час виборів вийшла хіба тільки на користь комуністів: замість попередніх 10 послів, увійшло їх до парляменту аж 41. Певно, посли соціялісти й комуністи (65 і 41) творитимуть найсильнішу опозицію. Певно теж, що де Ґоль здійснить свій задум: дати Франції сильну владу, а пекучі проблеми, як наприклад питання капіталу й праці, знайдуть, хоча б частинно свою розв'язку.

Конференція К. Аденавера з де Ґолем у Парижі у січні ц.р. закінчилась підписанням пакту приязні (22січня) і цим закінчилася 500-літня ворожнеча між французами й німцями. Договір передбачає тісну співпрацю на полі політики, господарства, культури і військових справ. До важности пакту потрібна ще згода (ратифікація) парляментів обох країв.

Чи вдасться де Ґолеві створити третю силу між Америкою і Совєтами, як це вплине на організацію НАТО — покаже недалеке майбутнє.

Аденавер пробує наклонити де Ґоля, щоб змінив своє становище супроти Англії і не противився участі Англії в Европейській Господарській Спільноті, але як досі — безуспішно. Як бачимо, йдуть важливі події у житті Франції та поза нею і то в скорому темпі. Де Ґоль, як досі, виявив себе державним мужем високої міри і провідником нації. Він є наче монарх, але без корони, автократ без тиранії. Найближчий час покаже, куди попливе державний корабель Франції.

Де Ґоль не довіряє Америці. Це Америка була пасивна підчас мадярської революції, не давши їй помочи. Европа, скріплена мілітарно, могла б сама себе оборонити.

Ідо

ГРІЗНЕ МИНУЛЕ — НАУКОЮ НА МАЙБУТНЄ

Незабутні роки другої світової війни в Україні, роки розпачі, зневіри й непевності, але одночасно й роки надій українського народу. Тому з перспективи вже більше 20-ти років від часу гігантних змагань III-го Райху проти СССР за побудову «Нової Европи», присвятимо дещо уваги ситуації в Україні, особливу увагу зосереджуючи на хід воєнних дій на Сході, коли то започатковано організування Дивізії «Галичина», яку напередодні капітуляції Німеччини в 1945 р. переназвано: «1-ша Українська Дивізія Української Національної Армії» (1. УД УНА).

Гігантний похід збройних сил III-го Райху в силі 2.5 млн. вояцтва (121 дивізій) проти СССР розпочався 22. 6. 1941 р. Цей похід відбувся згідно з т. зв. пляном «Барбаросса» від 18 грудня 1940 р. Згідно з цим пляном група армій «Північ» мала виконати удар в напрямі Псков — Ленінград, група армій «Центр» в напрямку на Мінск, Смоленськ, Москву, а група армій «Південь»—в напрямку на Київ—Донбас.

Дня 22 травня 1941 р. Німеччина домовилася з Фінляндією про спільні воєнні дії проти СССР (плян «Голубий песець»). Зараз після нападу німецьких армій на СССР виступили проти Сов. Союзу Італія, Румунія, Фінляндія, Словаччина й Угорщина. На далекому Сході також Японія готувалася до війни проти СССР згідно з пляном «Кантокуен». Проти СССР діяло на початку 190 дивізій, в тому числі 153 німецькі і 37 дивізій сателітів, та понад 4000 бойових літаків.

СССР протиставив цій великій масі модерно озброєних і вишколених сил Німеччини і союзників 5,2 млн. Червону Армію, втягнувши у війну 28 - 30 млн. населення, тобто коло 14% загальної кількости населення Сов. Союзу. Проти себе воювали багатонаціональні армії, бо під німецьким начальним командуванням находилися дивізії сателітів і окремі частини, зорганізовані пізніше з полонених Ч. А., різних національностей (РОА, УВВ, українська, білоруська, східньотурецька, естонська і лотишська добровольчі дивізії в рамках Зброї — СС). Також збройні сили СССР —«Червона Армія» була зорганізована з 51-ої національности, а в тому числі з 50-ти поневолених Москвою. Перед вибухом війни в 1941 р., Сов. Союз нараховував 170 млн. населення, в тому числі 99 млн. росіян (58%), українців — 28 млн. (16%), білорусів — 5,3 млн. (3,1%). В наслідок окупування Сов. Союзом в 1939 р. земель Зах. України й Білорусі та Бесарабії кількість українців і білорусів значно зросла. Таким чином на початку війни проти СССР в його межах найшлося коло 36,5 млн. українців і 8,7 млн. білорусів.

Плян «Барбаросса», зладжений на засаді «блискавичної війни», передбачував здобуття в серпні 1941 р. Москви, Ленінграду й осягнення лінії Волга — Архангельськ — Астрахань до осені 1941 р. Походом Німеччини проти СССР розпочато найбільшу в історії людства кампанію, бо проти себе станули маси не тільки більші, ніж в 1914 р., але передусім краще

озброєні та здібні до блискавичних операцій навіть у глибокому запіллі противника. Однак Гітлерові не вдалося осягнути переваги щодо кількості військ у відношенні до СССР. Не зважаючи на це, завдяки скорішій концентрації німецьких збройних сил та в наслідок знищення великої кількості совєтських сил під час перших ударних операцій, довший час ініціятива й перевага на оперативних відтинках фронту була в руках нім. Командування. Воно намагалося знищити маси совєтських військ, що находилося в зах. частині СССР.[2] Знищивши маси совєтських збройних сил, Нач. Ком. було впевнене в тому, що йому вдасться оволодіти простором по Волгу і Архангельськ і звідтіля при допомозі тільки летунства унерухомити уральський промисловий округ. Тому розраховувано, що перемогу над СССР осягнеться, знищивши його живу силу однією блискавичною кампанією. Отже, не тільки остаточна ціль — Волга - Архангельськ, але також посередні цілі — Москва, Ленінград і Донецький кряж намічено осягнути після перемог в західній частині СССР та в погоні за розбитками Ч. А.

Однак Ч. А. ставила спротив німецьким арміям у всіх напрямках, хоча німецькі полководці по-майстерськи керували операціями та згідно з засадами Шліффена «Канне» їм удавалося багато разів знищити великі маси совєтських військ. Наближаючися до посередніх цілей, спротив Ч. А. щораз більше посилювався новими силами перекиненими з широких просторів країни. Тимчасом під час операцій передові частини німецьких армійських груп, що оперували самостійно на окремих напрямках, почали поменшуватися, в тому числі особливо на південному напрямку, де сили Ч. А. творили велику перевагу. Тому виникла потреба перекидувати сили з одних напрямків на інші. Силами середущого напрямку підсилено операції на півночі і півдні. На південь перекинено досить поважні сили, між ними і панцерну групу ген. Ґудеріяна. В другій половині серпня 1941 р. в битві під Києвом знищено великі сили Ч. А.; це облегшило рух військ на південь, що довело до опанування Донецького кряжу. Але коли з-за Дніпра перекинуто допоміжні сили для підсилення наступу на Москву (жовтень і листопад 1941), то виявилося, що цей наступ вже є припізнений. Офензивні операції почали гамувати кліматичні умовини (болото, опісля мороз). Всупереч перестороґ Нач. Командування Гітлер 10. 11. 1941 р. дав наказ поновити наступ на Москву силою 51 дивізій, в тому двох панцерних армій Гепнера і Ґудеріяна. Не зважаючи на дуже великі зусилля цей наступ заломився на віддалі коло 30 км від Москви після опанування Ч. Армією залізничої лінії Москва — Ленінград і загрози для Рязаня. Причиною невдачі цього наступу були: послаблення оперативних дій німецьких панцерних з'єднань, примусова бездіяльність летунства, болото з снігом, заміновані поля, змасування артилерії ворога і завзятий спротив нових з'єднань, прибулих з Далекого Сходу. До цього ще доходили посилені дії совєтських партизанських відділів; вони нищили передусім залізниці та утруднювали реґулярне постачання живої сили й боєприпасів для фронту.

Дещо скоріше була здержана згл. загрузла німецька офензива на інших відтинках, довівши до відтяження Ленінграду та заняття Ч. А. Новгороду, Орла, Курська, Харкова і найдальше на схід положеного Ростова. Під пресією полководців Гітлер зарядив відворот на неприготовані зимові позиції. Цей відворот відбувався під ударом слабої совєтської контратаки, тому німецьким силам удалося утримати головні осередки наміченої оборонної лінії, що тягнулася від Ленінграду через Новгород — Стару Русу — Ржев — Вязьму—Орел — Харків до Таганрогу і по середині Криму. Ч. А. по здобутті Ростова переходово ізолювала 16-ту нім. армію під Старою Русою, дещо зрушивши німецькі оборонні лінії на північ від Ржева і на південні Вязьми. Таким чином Ч .А. відзискала приблизно 15% втраченого терену, здобувши багато воєнного матеріялу. Підсумовуючи здобутки першого року німецького наступу, видно, що цей наступ був стриманий Ч. Армією далеко перед заздалегідь визначеними цілями, не доконавши повного знищення противника, що під час відвороту зазнав дуже великих втрат, бо згідно з комунікатом Гол. Квартири Вождя та в історичній промові Гітлера від 3. 10. 1941 р. втрати Ч. А. були слідуючі: 2.5 млн. полонених, 22,000 гармат, 18,000 панцерів, 14,500 літаків, що становило коло 60% панцерної зброї і 40% піхоти. Рівночасно СССР утратив свої головні райони тяжкої промисловости — 60% копалень вугілля і залізної руди та апровізаційний шпіхлір — Україну. Ч. Армії удалося уратувати Москву, і помимо втрат вона все ще була здатна до протинаступу на цілому фронті. Коли йдеться про психологічний настрій, то німецьке воящтво зазнало великого струсу з причини поважних утрат, неуспіху й фронтових невигод із-за жахливих кліматичних умов, до чого воно не було приготоване. В цей спосіб Ч. А зламала німецький комплекс вищості, нім. Нач. Командування було примушене з респектом ставитися до противника, але що гірше: бойова мораль німецького вояка вже була в

основах заломана.

1942 рік позначився посиленим гоном збро-єнь обох противників. СССР зосередив особливу увагу на збільшення артилерії, летунства і протипанцерної зброї. За короткий час, не зважаючи на втрати, Ч. А перебирає ініціятиву в гігантному змагові. В лютому 1942 р. загальна кількість диспозиційних з'єднань Ч. А. вже перевищує загальну кількість німецьких. Гітлерові вдається зайняти цілий Крим, знищити під Харковом сильні з'єднання Тимошенка (33 дивізії). Опісля в липні (очевидно вже припізнено) Гітлер приступає до великого наступу, уживши до цього 75% панцерної зброї і коло 50% піхоти з загальної кількости збройних сил на Сх. Фронті. Цю атаку зосереджено тільки на півдні, від Воронежа до Озівського моря, бо на переведення офензиви на цілому фронті вже не було сил. Наступ був успішний, бо за винятком відтинка Воронеж, нім. армія дійшла до стіп Кавказу в першій половині серпня, а до Волги під Сталінградом під кінець серпня. Однак тріюмфальний похід вже був остаточно завершений, далеко від намічених Гітлером цілей: здобуття Москви від півд. сходу до 25. 10., Куйбишева, осягнення кордонів Туреччини та Ірану. Під час цієї німецької офензиви Ч. А. зазнала дуже великих втрат — 1.1 млн. полонених, 11,000 гармат і 7,200 панцерів (згідно із звідомленням Гол. Квартири Вождя від 11. 8. 1942.). Гітлер захоплений своїм успіхом не довіряв власній розвідці, яка інформувала про загальний дуже великий зріст збройних сил СССР і їх концентрацію на окремих відтинках. Він доручив дальше провадити вуличні бої в Сталінграді, що тривали 80 днів, зуживаючи німецькі сили і так уже за слабі особливо на крилах клина, бо тільки 30 з'єднань на 600 км. Ці боки були обсаджені сателітними дивізіями, вже під час попередніх операцій сильно послабленими. Вони, очевидно, не могли встоятися перед сильним концентричним наступом Ч. А. і ці боки були знищені. Цей протинаступ почався з 19. на 20. 11. 1942. В той час Дон вже був замерз, і це облегшило Ч. А. найперше відтяти та опісля систематично знищувати добірну 6-ту армію Павлюса з 22-ох дивізій. Дальші наслідки цієї контрофензиви дули: а) нім. армія була примушена до відвороту з Кавказу; б) між Доном і Донцем знищено значні нім. сили і особливо, італійські дивізії. Після слабої німецької контрофензиви, зорганізованої по 24-ох днях з причини браку резерв, доля 6-ої армії вже була перерішена й це якраз було причиною німецької програної на південному відтинку Сх. Фронту. З цетрального відтинку не можна було перекинути допомоги на південь. бо рівночасно й на цьому відтинку Ч. А. приступила до атаки, здобуваючи В. Луки, Ржев і Вязьму.

Успіх німецьких операцій в 1942 р. в порівнанні з успіхами в 1941 р. був безсумніву менший, рівночасно зимовий протинаступ Ч. А показався безсумніву сильнішим і багато успішнішим.

На початку 1943 р. Ч. А. дальше продовжує свій наступ на півдні і займає 8. 2. Курськ, а 16. 2. Харків. Німецьке Командування найшовшися в тяжкому положенні на цілому Сх. Фронті, перекидує з Франції, Норвегії і матерека 16 дивізій, і під командою Р. Т. Манстайна ратується на деякий час заломання фронту. До деякої міри дійшло до відтяження після протиатаки й заняття Харкова 28 дивізіями (22. 2. — 25. 2.), та щасливого виходу з окруження сил, які виконували відворот з Кавказу. Однак не зважаючи на це, що 2. 2. з причини капітуляції Павлюса відкрився шлях Сталінград — Ростів, в березні дійшло до обосторонньої передишки на лінії, звідки німецькі війська розпочали липневу офензиву. Цілорічна боротьба не принесла ані для одної, ані для другої сторони остаточного вирішення. Все ж таки все промовляло за тим, що до офензивних дій в більшому маштабі є здібна Ч. А., а не німецькі збройні сили, що зазнали дуже великих втрат: 800,000 вбитими, 340,000 полоненими, 9,400 панцерів і 19,300 гармат (дані Москви). Треба мати на увазі, що й збройні сили СССР понесли неменші втрати на протязі дво літніх змагань — 35,000 гармат і 30,000 панцерів (дані за звідомленням Москви від 22. 6. 43. Берлін оцінював втрати на 50,000 гармат і 36,000 панцерів). Німеччина на Сх. Фронті вже мала тільки 210 дивізій разом із сателітними, проти 240 в 1942 р. Ці 210 дивізій не вистарчали до обсади 2,250 км. головного фронту. Фактично так великий фронт був обсаджений 190 дивізіями, бо решта — то була резерва. Відношення наземних сил обох противників в той час було 2:1 на користь СССР, а німецьке летунство було ослаблене до приблизно 600 винищувачів і 1,200 бомбардувальників. Отже, і в летунстві вже була перевага по стороні советів.

Не будемо зупинятися над дальшим ходом обосторонніх воєнних дій на Сх. Фронті, зате ограничимося до підсумку цих операцій за 1943 р. Обосторонні воєнні операції на протязі цілого 1943 р. були спрямовані на повне зужиття, при чому атакуючою стороною вже бу-

ла Ч. А. Операції поступово пересувалися щораз дальше на захід, але Ч. Армії не вдалося проломити німецького фронту. Самозрозуміло, по обох сторнах були великі втрати, але безсумніву вони були більші по німецькій стороні. Згідно із звідомленням Москви нім. збройні сили разом із сателітами втратили за час від 5. 7. до кінця 1943 р. — 900,000 забитими, 98,000 полоненими, 19,000 гармат, 17,000 панцерів і 10,000 літаків. Отже в 1943 р. абсолютна перевага вже була по стороні СССР.

Дальше на увагу заслуговує те, що 12. 5. 1943 р. капітулювали італійсько-німецькі війська в Півн. Африці; 25. 7. 1943 р. було скинуто уряд Муссоліні; 3. 9. 1943 новий італійський уряд маршала Бадоліо підписав перемир'я, і англо-американські війська висадилися в Півд. Італії. Опісля 13. 10. 1943 уряд Бадоліо під тиском Англії і ЗДА оголосив війну Німеччині. Тож у цей спосіб дійшло до повного розкладу внутрі союзників Німеччини, а треба мати й те на увазі, що військовий континґент сателітів вже не представляв собою поважної сили, бо він в більшості вже був знищений під час операцій на Сх. Фронті.

На Україні Німеччина своєю політикою створила незвичайно тяжку ситуацію, бо втратила прихильність українського народу, який надіявся, що німецький політичний світ прийде з допомогою йому у визволенні з-під окупації Москви. Коли німецька окупаційна влада на Україні застосувала колоніяльну політику, український нарід приступив до боротьби проти обох окупантів, користуючись виключно власними національними силами.

На фоні повищої загальної ситуації на Сх. Фронті і абсолютної неприхильности українського народу до окупаційної політики III-го Райху, провідні представники українців в Ґенеральній Ґубернії робили настирливі заходи, щоб одержати згоду на організацію при німецьких збройних силах українських національних частин. Не будемо входити в подробиці, чи ці заходи себе виправдали з точки погляду українських національних інтересів, до цього принагідно висловимо свої думки. Зате на цьому місці дозволяємо собі ствердити, що про розвій воєнних подій на Сх. Фронті та особливо про пропорціональне відношення сил обох противників наші представники не мали найменшого поняття. Вони виходили з заложення, що оба противники можуть скровавитися до тої міри, що завершення остаточної перемоги може закінчити українське вояцтво при нім. збройних силах. При цих калькуляціях абсолютно не брали під увагу політичних заходів Вел. Брітанії і ЗДА, а ці потуги на першому місці поставили справу знищення німецького мілітаризму при найтіснішій співпраці з СССР і всесторонній помочі для нього. Тож при такому укладі сил вже згори можна було передбачити капітуляцію Німеччини та одночасний зріст політичного престижу найбільшого ворога української самостійности, Москви. Кожна політика є тоді реальною, коли вона при найменшій витраті національного потенціялу приносить найбільші здобутки. Ця найважливіша передумова в калькуляціях наших представників не була взята під увагу, а тому український нарід тільки з їх вини поніс великі жертви. Тому всесторонньо непродумані заходи щодо створення українських військових формацій при нім. збройних силах нехай залишаться повчальним досвідом для наслідників.

Ф. Кордуба

З ПЕРСПЕКТИВИ ДВАДЦЯТИ РОКІВ

Новий склад ПУН-у був змушений з поспіхом і в багато складніших умовинах переводити намічені завдання. На перший погляд могло б здаватися, що одно з тих завдань-пересування людської маси на захід-належало до найлегших. В дійсности воно далеко таким не було. Немов відчуваючи в глибині своєї душі що це вихід з батьківщини на довгі роки, люди відтягалися з пересуванням до останнього часу. Оперативні доручення організації вказували на осягнення большевиками різних місцевин як на сигнали пересування. Одначе практика показувала, що майже ніхто не придержувався цього. А як і пересувався, то не до дальше намічених пунктів на заході, а до можливо найближчих «до дому.» Люди хапалися найменшої надії, щоб тільки оправдати проволоку у виїзді. Таким оправданням могли бути звіти німецької ставки про якісьтам успіхи на фронті, то вістки про безлад у большевицькому запіллю, то надія на політичні комплікації в большевицько- західній коаліції. Сьогодні тяжко повірити й зрозуміти, але так було тоді, що різні фантастичні «пророцтва» На-

сті Волошин, чи якоїсь другої Стасі, коментовані о. Костельником, здержували навіть значніших людей до останнього моменту. А багато з них через те й опинилися під большевиками. Бачивши це все, Ольжич немилосердно натискав на виїзди. Маючи гіркий досвід з Києва, коли видатні члени ОУН — О. Теліга з чоловіком, Ірлявський, Коник та інші проволікали з виконанням наказу про виїзд на захід і заплатили за ту проволоку життям, Ольжич, де міг, там прямо змушував негайно виїздити.

Інша справа була з нерозсконспірованими, що залишалися. Залишатися можна було тільки добровільно. Мені не відомий ні один випадок, де людині доручено б лишатися. Вихідною точкою в інструктажі для тих, що лишалися,було з'ясування складности і загроз у близькому майбутньому. Основною тактичною вказівкою було: насамперед в новій большевицькій дійсності запустити коріння. Залегалізуватися й не поспішати з роботою навіть рік-два. Було ясним, що бандерівці своїм поступуванням стягнуть виключну увагу большевицьких органів на всі національно-свідомі елементи, й тому легалізація і запущення коріння будуть неспівмірно тяжкі. ПУН розв'язав старі теренові й краєві екзекутиви на землях, що їх згідно з розрахунком мали зайняти большевики, а на їх місце введено нову систему зв'язку, окремих груп і тд. Майбутнє показало, як блискуче виправдала себе така тактика.

Але в той час воно неодному здавалося, що це все непотрібне. ОУНСД,впхавши в себе велику людську масу, діяла властиво відкрито. Її члени намагалися контролювати всі прояви життя, рух населення, тощо, й тому треба було берегтися. В тих умовинах повного розвалу німецької системи, а з тим й упадку публічного порядку й безпеки з одного боку, а з другого боку неперебірчивої атаки бандерівців проти ОУН треба було особисто берегтися.

З дуже різними, дуже відмінними почуттями й настроями обидві організації й їхнє членство поодиноко закінчувало цю епоху нашої історії. Хто не дурманив себе рожевими, але безпідставними сподіваннями, той передбачував, а ще більше відчував наступ ночі, що триватиме довго, для неодного задовго. Неодин не дочекається світанку в тій жорстокій боротьбі вже не лише за владу й свободу, а за саме існування. Це міняються системи й їх писані та неписані закони. Насувається чужий світ, що з корінням намагатиметься розчавити нас. З ним ми до краю чужі собі й ворожі, тож злагоди ні компромісу між нами бути не може. І ніодна сторона цього не бажає.

Бандерівці, розбудувавши надзвичайно свої сили, почувалися й діяли самопевно. Їхні елементи-одиниці й організаційні формації-не лише вийшли на поверхню життя. Вони явно й славно переводили свої акції й нагинали до них своє окруження, українську громаду.Спротив їхній волі вони ломили. У витвореній упадком німецької системи порожнечі вони перебирали аміністраційні функції в менших населених пунктах.Так, як це було колись на Волині й Поліссі, тепер заведено в Галичині. Їхні зв'язкові й кур'єри не лише пересувалися в терені без якогонебуть прикриття, але також само вони пересували групи людей, вимагаючи від населення допомоги й сприяння. Ті їхні елементи, що відходили н захід, а таких ставало щораз більше, всеодно відчували себе неначе в ролі переможців. Вони підкреслювали й наголошували єдиноправильність своїх політичних і тактичних ходів. Свій відхід на захід називали вони тимчасовою тактичною конечністю. Згідно з тим, придумали вони й переводили в життя тезу, що в новій большевицькій дійсності найвище керівництво визвольноз революційної боротьби може й мусить залишитися в краю. Це була виключна вимога й від неї за ніяких умов не слід відступити. Не знати, чи ту постанову більше приписати політичній інфантильности й повному бракові зрозуміння положення й характеру ворога, чи просто самообманові й намаганням до кінця заблахманювати нашу громаду. Як би воно не було, таке рішення в такій ситуації було вислідом дитинности, незрілого підходу до розв'язки найважливих проблем життя й смерти народу й ставляє тих, що його виносили у дуже сумнівному світлі. Бо ж ті, що беруть на себе тягар бути лідерами й провідниками народу в його життєвій боротьбі за існування, не можуть даватися поносити хвилевому гарячому захопленню, а мусять виносити холодні оцінки.

Інакше було з членством ОУН. Вгорі згадувано про те, що тільки ті з членства ОУН, що не були розконспіровані й тільки ті, що добровільно рішалися, залишалися під большевиками. Очевидна річ, що були й винятки, як нпр. той, що в краю в підпіллі мусить бути завжди бодай один член Проводу ОУН. Хоча члени ОУН усвідомляли собі, що позиції організації були, а в даних умовинах є ще більше правильні, то всетаки нелегко вони переживали таке велике, хоча б тільки часове, захитання рівноваги українських сил у користь

бандерівців. Вони знали, що майбутнє виправдає й докаже доцільність поступування Організації. Замість райдужніх картин близької остаточної перемоги, Організація приготовляла їх на роки тяжкої боротьби, тяжких зусиль і утрат.

Неначе передвісником тих утрат і ударів, що постигнуть Організацію в майбутньому, став упадок Ольжича. У припадково арештованої кур'єрки Зетінської знайдено адресу «Личаківська 32», одну з важливіших квартир Ольжича. Там же Ґестапо його заскочило і вже почало на очах хазяйки квартири масакру. Сталося це в травні 1944. р., в тижні перед нашим остаточним виходом зі Львова. Страта Ольжича ще більше ускладнила положення ОУН. Але негайно ПУН переорганізовано і на місце Ольжича прийшов новий виконуючий обов'язки Голови. Нові керівні органи ОУН мали завдання не тільки продовжати й закінчити передтим винесені настанови, але передусім скріпити морально членство й ширші кола симпатиків. А це, як бачили ми вгорі, було складніше завдання. Мало хто хотів прислуховуватися й глибше аналізувати оцінки й доручення організаційного керівництва. Велика частина жила тим, що бачила безпосередньо перед своїми очима. Відступали німецькі армії й по ночах щораз частіше й голосніше було чути канонаду. Щораз частіше появлялися большевицькі літаки, а це віщувало наближення фронту. А саме того ми ніяк не бажали й не допускали у своїй уяві.

І тому щораз більше людей надіялося на «наших хлопців», на УПА. А що УПА була беззастережним і вилючним знаряддям в руках бандерівців, то могло здаватися, що власне вони становлять міцне заборало проти большевицької навали. Від таких настроїв громадянства бандерівці набиралися ще більшої самовпевности і у виключній правильності своїх думок і дій та ще більше осуджували всіх інакодумаючих. Як і в кожній критичній сутуації передтим, так і тепер двоподіл українського громадянства між дві нацьоналістичні організації-саме по собі неприроднє й деструктивне явище-та брак інших груп і діючих течій, які висували б і захищали б свої точки зору, не давали змоги нашій політичній думці різничкуватися й розвиватися, а нашій громаді приглянутися положенню критичніше й розважити його всесторонньо. Таким чином численні її ряди опускали батьківщину з вірою, що це буде тривати дуже коротко. А тимчасом з наближенням фронту ліквідувалася низова самоуправа, що була в українських руках, зникало повністю шкільництво, падало виробництво господарських дібр і зовсім попсувалася роздільно-постачальна система. Те, що залишалося, сходило в підпілля, щоб перетривати «якийсь час». Перед масами українського населення, що залишилося, бо мусіло залишитися, виросла незавидна перспектива. Голод, холод, злидні, а над тим усім жорстокі рафіновані большевицькі переслідування. І це все треба було перетривати без провідників, без тих провідних діячів, які стояли роками на чолі різних ділянок нашого життя, бо всі вони-з виняктом тих, що залишилися в підпіллі, еміґрували.

Як у добі татарських набігів, тягнулися на захід валки людей, відірваних від родинних гнізд. Тільки тим разом замість дерев'яних теліг і коней середниками пересування були потяги й автомашини. Хоч не бракувало теж численних возів з утікачами із матеріяльними засобами потрібними в дорозі.
Лавочне-Сянік- Перемишль-Криниця- Мушина і далі на південь і на захід пересувалася людська хвиля, викинена з рідних берегів, щоб задержатися на момент в якійсь Братиславі, в якомусь Відні, Мюнхені, Авсбурґу, а звідти розсіятись по світах. Настрої тої людської маси були різні, як різні були й самі люди. Одні дивилися реально на те, що діялося кругом, не сподівалися багато доброго, але були готові приняти мужньо те, що принесе життя. Інші попадали в чорний настрій й «ширили потоп» кругом себе. Ще інші в цілому відпливі на захід бачили тільки своєрідний трюк, тільки «відступ на згори заплянowані позиції», а після цього рішучий бій і рішучу перемогу. Багато ще далі трималося корчево зломаної німецької клямки, а серед них були й такі, що на своїх вантажних залізнодорожних вагонах виписали: «Штаб Розенберґа». Бідні, відірвані від людей і подій, які розгортались довкруги них, виставляли себе на насміхи з українського боку та на погорду з боку німців.

Поступування німців повністю відповідало їхньому національному характерові. Хоч биті на всіх фронтах, ослаблювані постійно, хоч з домів діставали вони щораз гірші вісті, в загальному вони виконували точно доручення згори. Хоч положення мінялося радикально, пунктом їхньої чести було не міняти своїх позицій. Було це видно зокрема в українській справі. Хоч уся німецька концепція і всі пляни щодо України й українців провалилися ґрунтовно, що було кожному очеви-

дне, хоч большевики окупували майже всю українську територію, то німці ні на крок не поступалися в українській справі. Побіч всього іншого це вказувало на повне їхнє приречення на загладу. Як і всі інші, кому вже дзвони відзвонили, вони були нездібні на переоцінку цінностей, на ревізію позицій. В них діяв уже закон мертвої незмінної точки, застою, смерти. Замість іти з життям і з подіями вони стояли задивлені у вчорашні візії, з-під яких життєва ріка безжалісно розмила ґрунт. Вони евакуували людей, вивозили добро, що його можна було захватити й заладувати в якийнебудь транспорт, та ще далі поводилися бутно й брутально. Для них не було вже«завтра», вони зупинилися на «вчора». Вони корчево чіплялися різних історичних аналогій про чудесні рятунки з дна пропасті. Їхні органи безпеки на години перед вступом большевиків арештували невигідних їм людей і розправлялися «глупо й тупо» з ними. Навіть ті з них, що в довірочних розмовах висловлювали сумнів в їхній провід і в перемогу, виконували давно перестарілі доручення з типовою для їхньої раси прецизністю. Певно, що були вийнятки, але їх зовсім не було видно, бо вони були нечисленні. Розвиток подій не навчив їх нічого. Вони далі бачили себе «кращими людьми», далі дивилися на нас згори, а наші прагнення, аспірації, вимоги не мали в них найменшої ваги й значення. Їхні поліційні органи з непослабленою енергією шукали за українськими підпільними діячами й нищили навіть тих, що мали залишитися під большевиками. Характеристичною ілюстрацією до цього може бути факт, що транспорт львівського Ґестапо, прибувши порядком евакуації до Сянока, дістав доручення прослідити місце, де згідно з інформаціями німців на той час мало перебувати більше число українських діячів.

Ті свої прикмети задержали німці аж до свого «гіркого кінця». Виявляється, що і їх історія, навіть найновіша історія, нічого не навчила. Як і ми, вони теж хворіють браком історичної пам'яті. І теж програють.

(продовження буде)

Я. Гайвас

Д-р Юліян Вассиян

СТЕПОВИЙ СФІНКС

(докінчення)

Де бракує волі, там нема історії, що є в першу чергу маніфестацією **характеру.** З волею даний конечно характер, як її **оформлений стан,** чи радше як особова готовість **означеного** діяння. Безхарактерність однозначна з безформністю, браком виразу, акценту. Історія є драматичним змагом людських сил за почин і право творити і формувати життя. Щолиш факт влади відкриває можливість згаданого почину і боротьба за владу мусить кінчитися перемогою одних сил і зламанням других. Драматична дія історії з конечности позначена трагічними інтервалами зламів і в цьому власне, як у перемозі, так і в упадку діяльних сил виявляється формуюча[27]) роля характеру. Як уже сказано, недраматичність українського життя стоїть у прямій залежності від вольової слабосильности українця, що зробив свою історію **феерією,** а не тим, чим кожна історія все була, є і буде — **трагічною боротьбою, що приносить своєму творцеві високу честь лицарської смерти.** Гіркий досвід усіх українських смут промовляє голосом великої розпуки над трьо-

Василь Косаренко-Косаревич

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

(докінчення)

Одначе тому, що москалі самі себе ніколи не звали «русинами», своєї власної держави-імперії ніколи офіціяльно не назвали «Русею» ані «русской», а тільки з-фінська московською, що її Петро І. перейменував на «російську», а Ленін на «совєтську», назви Русь і русин, особливо їх перекладові відповідники в латинській мові є Ruthenia et Ruthenus, ruthenicus і похідні від них у мовах европейських народів: les Ruthenes, Ruthenians, Ruthenen, ruthene, Ruthenian, ruthenisch etc. Ці ними не вживані назви стали москвинам поперек горла, бо вони виключають будьяку слов'янську спорідненість москвинів із русинами та право дідицтва москвинів і Московії по русинах і Русі.

Російські москвини думали, що забороною всього українського доведуть до занику самого українства, як коронного свідка їх злочинів у перетворюванні истори-

ма домовинами української державности і звертається нині з катеґоричним закликом до всіх живих українців обновити чистильним вогнем духа сукровату свою кров і воскреснути зрілими до небувалого ще здвигу української ідеї. Бо над викопаним гробом уже чекає четверта домовина, і цим разом гра йде не за саму державність, але за «бути чи не бути» цілої української нації. Кого туди покладуть — залежить виключно від нас. Вибору нема!

Час пробудження[23]) українського сумління прийшов. Внутрішня хвиля основного пережиття цілої своєї минувшини від темрявих джерел праісторії аж до сучасности — на черзі дня. Суцільне самопізнання перестає тут бути звичайним історіософічним питанням, але воно набирає значення глибокопідметового творчого акту, в якому **національна** душа прояснюється з небувалою силою самосвідомости назад аж до найглибших основ власної природи, щоб з відчуття цілого свого буття вилонити сили до величавого творчого руху наперед. Містерію духового переродження мусить попередити пережиття **природи** української душі так, як вона історично проявилася, коли цей акт найповнішої самосвідомости має стати основним законом нового життя. Стоїмо нині перед **найбільшим** завданням нашої історії, перед переломовим зворотом нації від стихійного існувального типу природного життя до свідомого ставання в повній формі руху історії. Момент такого ґрунтовного переустрою буває тільки **єдиний** раз — і він рішає про долю цілої будучности нації. Відповідальність за цей вирішний крок мусить бути безумовна, абсолютна і взяти її на себе можуть тільки ті, що мають непомильну певність своєї ідеї і абсолютну віру в її життєву перемогу та безсумнівне творче **уміння.** Подих таємничого ожидання огортає душу перед кожним черговим днем нашої сучасности. Найвищу натугу чинної волі пронизує дрож релігійного прочуття чогось великого, як об'явлення, і могутнього, як доля. Бо переходимо від дитинства в мужеський вік зрілости і ця внутрішня зміна відбувається серед небезпечних потрясень, вона повна недобачних засідок природи, її супроводять туманні сни минулого й оманні привиди майбутнього. Прожита доба наївности кінчиться під шум і гомін великого зриву життя до нової форми — і процес тієї найбільшої революції зберігає єдність душі непорушною, стає органічним вузлом «вчора і завтра». Але, коли бурхливим дозріванням організму людини кермує підсвідомий геній життя, то подібний природний перехід у межах великої історії відбувається при найчної минувшини в росіяномітичному змислі. Тому баґателізували назви Русь і русин, ба навіть самі їх вживали для галицьких русинів і їх Руси. Невдача такої затії російськими москвинами повчила совєтських москвинів, як дуже невигідні для такої затії назви Русь, русин і руський в українській мові, в українській історіографії, що найкраще було б, як би спонукати самих поневолених українців в окупованій Україні зректися тих своїх давніх назв і не вживати їх більше.

Наказна українізація України (маслація масла) викликала серед студіюючої української молоді таку ненависть до всього, хто і що в своїй назві мали пень «рус-», бо москвини сливуть «русскіми», — що вона, не знаючи правдивої історії Руси—України, відрікалась самої Руси і назви русини, та не могла простити Грушевському, що він назвав свою історію «Історія України — Руси». хоча вона правильно повинна була мати наголовок «Історія Руси—України». Таку настанову в совєтській Україні використали московські окупанти й вороги України й українсього народу для того, щоб Правописна Конференція в Харкові 1927-ого року делеґатів із усіх українських земель вирішила правописну реформу української мови зі завданням «відкидати бар'єри» між мовами московського і українського народів, а теж і в історіоґрафічній термінології. Проти сподівання московського приказодавця і автора реформи Харківська Конференція більшістю голосів винесли постанови протибіжні до бажаних окупантом. Тоді Скрипник пішов на типічно-большевицькі хитрощі: мовляв, Конференція є за великим тілом для реалізації своїх постанов та поставив внесок вибрати Комісію, яка цим займеться, і дав приготований список членів цієї Комісії. Нічого не підозріваючи, Конференція цей внесок прийняла. А тоді всіми засобами уряду й партії майже два роки тривала кампанія проти постанов більшости Конференції, а це дало Комісії оправдання для Правописних Правил, супротивних постановам Конференції. Цим «академічним правописом» започаткувалась низка правописних реформ зі завдан-

сильнішій співчинності свідомої волі духа. **Самотворна свідомість життя** означає тривалий, суттєвий первень мужеської зрілости і з цього випливають для мужчини неминучі світоглядові засади. На чільне місце з-поміж них висувається в здоровій мужеській свідомості **самопошана** — постійний чинник внутрішньої рівноваги, без чого не можна собі подумати сильного особового самопочуття, а в слід за тим моральне право вирішно сягати в життя світу. Хто не може себе шанувати, той ніколи не оцінить правдивої вартости свого оточення і буде будувати на помилкових засновках. Самообманне перебільшування спричинює недоцінок у зовнішньому світі і навпаки, самопринижливий душевний комплекс має свій наслідковий відповідник у переоцінку середовища. В обох випадках взаємини між людиною і світом укладаються не як вислідна реальних сил, але в кривому дзеркалі фікцій, що спричиняє стан постійного заплутання і безцільних конфліктів. Самопошана ділає в душі немов сочка, де збігаються, як у своєму рівноважнику, всі промені душевного життя і, переломившись, грають барвною веселкою у вільному просторі. Але не можна шанувати себе, бувши свідомим своїх первородних хиб і не мавши почуття зусильних перемог над самим собою. Чинне життя на тернистому шляху невдач, упадків і злетів, уперте прямування наперед, що не знає передчасного зупину і не признає над собою мстивих богів призначення — ось той клімат, в якому росте міцне дерево гідного життя. **Відвага жити, рішати і творити є даром сильних і ніяка проповідь заперечних засад скептичної моралі не змінить цього найприроднішого ладу в світі людського життя.** Дурман заспокійливих утопій сповиває кволу душу, що втікає від життя, є тільки хвилевим забуттям, бо щоранку встає сонце дійсности і безслідно розвіває своїм жаром химерні примари сонної ночі. **Життя — це день, а день відкриває виразні форми істот речей і дій, що у взаємному змаганні боряться за свою індивідуальність.** Щоб не пропасти — треба перемогти, а перемога — це воля. Безвольне життя, як застояла вода, що в неволі постійного місця загниває в мертвецькому спокою і перетворюється в трясовиння, що над ним тяжить туман багонних випарів. Тільки **живий** струм у невпинному бігу вперед перемагає твердий опір матерії і вижолоблює собі власне русло. Він **рухом** бороніться перед смертоносним розкладом спокою і так зберігає свою свіжість. Кристальної чистоти могутня ріка життя ніколи вже не осягне, бо непорочно чистою була вона тільки на світанку свого

ням відкинути всі бар'єри між обидвома мовами, щоб українська стала зайвою, а заник українського народу природнім.

Ось чому в українсько - англійському словнику Подвезька гасел Русь і русин взагалі вже немає, а руський перекладено на Рашен. Ще замітнішим є факт, що диктати окупанта щодо правопису й історіографії в українській мові, до визнавання яких москалі українців у краю насилують, провідні українські науковці у вільному світі ці самі диктати, чи пак головніші з них, **добровільно** леґалізують як справді «наукові». І так в українсько - англійському словнику Андрусишина і Кретта під науковою контролею професорів Д. Чижевського і Ю. Шевельова-Шереха, гасла з назвами Русь, русин і руський визнані архаїчними, давно вже неуживаними, які відносилися тільки до Галичини, Буковини і Карпатської України. А це є **свідомою** неправдою, бо найдавніші записи тих назв є в київському літописі під роком 907 і 911-12. Там бо в договорі між Києвом і Візантією християнинові грекові протиставлений поганин русин, щодо їх взаїмних прав. Щобільше! Там є нове назовне гасло «руський, -ого» — як перекладовий відповідник до московського «русскій, -аво» — знаком рівнання утотожнене з гаслом «русин» і перекладене на «Рашен». Так то відповідальний за те Шевельов випередив реалізацію відкидання бар'єр цілою низкою реформ, одиноким таким утотожненням «русского» з «русином», а тим самим теж тотожного з русином українця з москвином.

Ясно, що замовчування наших давніх назв Русь, русин і руський, ба навіть перекладаючи «русскій» не на москвин чи москаль, а на «руський», який то прикметник є тотожний з «український», є по лінії побажань і затій московського ворога окупанта України, отже на наявну шкоду власному українству. Сюди належить теж уживання в чужих мовах транслітерації назви Русь як «Rus» замість перекладових відповідників для Руси в даних чужих мовах, як напр: Ruthenia, lat., engl. Ruthenie, franc. Ruthenien. Адже «Rus» завжди виглядає більшш спорідненою з назвою «Russia»

життя, подібно, як людина в дитинстві. Розгорнене життя є сплетом **усіх** сил космічної дійсности, ростових і розкладових, темних і світлих, героїчно-лицарських і тваринних і один закон обов'язує всі життєві можливості: **закон живого (конструктивного) руху.** В якому напрямі простує цей рух, чи його самобутній життєвій стихії присуща окрема вища мета — залежить уже від свідомого духа, що має єдиний у своєму роді дар творчого почину. Не сама первісна динаміка життя, т. є. його елементарна сторона, рішає про творчі вияви, безпосередньо з ним зв'язані, але **спосіб життєвого руху до окремої мети,** що має всі знаки життєвої основи, однак у цілості з нею не тожсама, бо творить своєрідну цінність, уявляє собою в єрархії життєвих форм найдосконаліший, **духовий** овоч.

Українська нація знайшлася сьогодні якраз у положенні очікуваного «рушення з місця» свого довгостолітнього застою. Свідомість такого переломового кроку висловлюється в найрізнородніших формах теорій, світоглядів, доктрин, тактик, одиничних кличів, що серед ярмаркового галасу взаємно себе заперечують і собі противорічать, а в хаосі метушливої ненависти ті в самоцільному засліпленні не мають перед собою вже більше ніякої мети, хіба тільки, щоб себе загризти на смерть. Їх виключність, нетерпимість і скрайність не пливуть з глибокої віри в їх спасенну силу, ні з творчої снаги їх творців, але з тупого честилюбства малодушних ненависників, що під прапорами ідей прикрили заздрий інтерес власної малодушної особи. В кого з них на вустах нині не ялозиться вересккливий вигук «Україна — це я», хто з них не вагається підносити маловажну особисту справу до значення всенароднього питання або робити святотатський замах на маєстат нації? Непогамована сваволя гієн жирує галапасливо на безборонному організмі нації, шматуючи її оголене тіло і знетворюючи до непізнання його людський вигляд. В домі, над яким завис проклін безладдя, все дозволено. **Безкарність** — катастрофальне слово, що в ньому ввесь трагічний глузд лиховісного положення народу, без стійких основ національної чести, моралі і характеру. І саме нині, в добу загального залому старого ладу і велетенського зрушення людських пристрастей, коли з руїн «учора» підноситься сувора постать сучасної людини, кована невидною рукою нових ідей, — українська думка, борсаючись у безпросвітнім трясовинні минулого не може остаточно одним рішучим поривом цілком визволитися з гіпнози його примарних утопій та суверенно погля-

для Росії, аніж «Ruthenia, Ruthenie, Ruthenien oder Ruthenennland. Уживати оригінальну назву «Русь» в транслітерації в чужих мовах на «Rus» або «Rusj» — це те саме як би у нашій й інших ненімецьких мовах не вживано назви «німці» ітд. а тільки транслітерацію оригінальної назви «Deutsche» на «Дойче».

Понадто в усіх архівах і бібліотеках Европи, від Ватиканських починаючи, повно тільки назв Ruthenia, Rutheni, ruthenicus, які відносяться до нашої Руси до- і потатарської доби, а немає там назв Україна до кінця 16-го і початків 17-го стол. Брак назви Україна й українці в тих давніх часах у всіх бібліотеках і архівах — своїх і чужинецьких — ледви чи переконає чужинецького дослідника про тодішнє існування українського народу, а не руського, яку то назву ми відступаємо москвинам.

Німецькі предки в давнині звались ґерманами. Німців тепер ніхто не називає так, як вони самі себе, то є Deutsche, італійці називають їх Tedeschi французи les alemands, слов'яни німцями, скандинавці — Tysks, а тільки англомовний світ називає їх Germans і тим робить їм величезну прислугу, бо зв'язує потомків із їх предками в один більштисячелітний моноліт. Німці не протестують проти таких ріжних назв, бо всі ці назви відносятся тільки до них, а не до ще будького. Як би чужинці або англомовний світ і нас продовжував називати «Rutheni, Ruthnians, Ruthenes, Ruthenen» або будьяким іншим йменням, але таким, що відносився б виключно до нас, а не ще й до будького, то це була б і для нас величезна прислуга, особливо зв'язуванням нас українців із нашими предками русинами в один багатотисячний історичний моноліт, що виключає всякі претенсії до нього з боку будьякого окупанта. Аж болюче жалко, що й о. др. Нагаєвський пішов по лінії, бажаній московським ворогом і його симпатиками, що леґалізують ворожі диктати також на скитальщині, для чого створено УВАН побіч НТШ, замість спільної Мазепинської Академії Наук у вільному світі.

Залишаючи чужу перекладову назву «русини» — «Rutheni» а для Русі - «Ruthe-

нути наперед до назріваючих дій завтрішнього дня.

А його вимоги жорстоко щирі і непохитні. Перед ними не втекти нікому в затишне запілля споводних теорій, бо вони звернені прямо до кожної людини — невід'ємного члена цілости — і жадають повної її участи в поставі фронтової готовости. Ні вибору, ні викруту не буде. Занадто рішуча хвиля, щоб служити нараз двом богам і коливатися нерішено в блудному колі дуалізму теорії і практики тоді, коли логіка подій ставить усе на одну карту. Ця цілком недвозначна вимова прямувань нашого географічного оточення не сміє довше залишатися без української відповіді, що мусить відкрито бити згадану карту історії. Протяглі роздумування, діялектика світоглядових турнірів, заворотна аритметика політичної шахівниці ґльобальних можливостей, цілий хлам нашого ідеологічного ґетта разом з безконечною нудьгою української балакучости — все те мусить зникнути раз на все з кругозору нашого життя та прочистити поле під посів здорового українського зерна. Не пора на завзяті спори про стиль шпихліра та форму чи смак хліба, коли вирішується основне питання, **хто** і **що** має сіяти. Дорогий час спішного орання і виполювання ґрунту ми тратимо на довжелезні дискусії про вигляд і красу овочів, поглиблюючи перспективу своїх весняних робіт кудись у безконечну далечінь, — у часі, коли розтаяли сніги і покрушилися льоди, а небом прокотилися перші громи, провісники бурхливої весни. Ні, не час мозолитися над чародійними формулами розв'язки української проблеми, бо Україна — це не математичне завдання ні політичний ребус, але **жива ідея,** що в густому лісі народів пнеться угору, до сонця, і мусить власною силою продертися крізь гущавину галапасів у соняшний простір вільного життя. На національну неволю, на хворобу недержавности не поможуть ніякі **видумані** мудрощі теоретиків, ані міражі позасвітнього життя, ні таємничі закляття чарівників, ані ліки знахорів, ані зашіптування ворожок. Поза нацією просториться тільки великий, чужий і ворожий світ постійних небезпек, підступу й сили. Шукати в ньому спасення — це божевілля, суперечне з очевидними законами життя. Лік слабої нації — в ній самій, т. є. в натузі її життєвої волі, що є єдиною оздоровною силою. Нація — дерево мусить випрямитися, поширити свої **стиснені, засохлі** жили й перелити в них нові соки життя. Обновлене допливвом свіжих сил національне дерево мусить **буйно рости,** коли грядучі жнива мають видати здорові й великі овочі замість дотеперішніх карлуватих.

nia» як «White Ruthenia» тільки для Білорусів, чужинецький читач матиме враження, що тільки вони є справжніми потомками колишніх русинів і «спільного східнього слов'янства», дарма що формація окремої білоруської народности стала замітною щойно в 16—17-их століттях.

Дивує мене наполегливе вживання також окреслення «Київське Королівство», хоч ані такого ані «Київська Русь ані «Київська Держава» в жодному літописі немає. Була тільки Русь як Польща чи Литва, чи Німеччина ітд., а був тільки Великий Князь Київський та був Київський Митрополит всієї Руси. Навіть росіяномітичний швайцарський історик, Валентін Ґітерманн, устійнив, що окреслення «Київська Русь» — це продукт пізніших істориків для оправдання їх тези про безхеривну тяглість імперії Руси—Московії—Росії, в лоні якої тільки столиця пересувалась з Києва і півдня на північ до Москви та Петерсбурга, і так поставали були Київська Русь і Петерсбуржська Русь. Сам Ґітерманн назвав ті три етапи більш відповідно до їх змістів: Імперія міст із Києвом як столицею, Імперія сіл із Москвою та імперія Палаців і Хат із Петерсбургом як столицями. Це відповідає правді, що великокняжа Русь, хоч і звалась Великим Князівством Київським, була чимсь навіть більшим, як будьяке співчасне королівство в решті Европі. Німецький учений Д. Ґрубер що обробив і опублікував (1747) літописи Лівонії з часів її перших трьох єпископів (1184—1225) в Origines Livoniae Sacrae et Civilis, назвав Русь Grossreich, а її володаря Grosskoenig. Але це була «Руська Великодержава» і «Руський Великий Король» а не «Київський». Називання Руси і русинів йменням її столиці ніхто не поставить в аналогію з Римською Імперією, а тільки з новою і ближчою Московською Державою, що й було метою видуманого окреслення: «Київська Держава» чи «Київське Королівство» в аналогії до «Московського Царства». Чому ж тоді імперію москалів з Петербургом як столицею ніхто не називає «Петерзбуржською», а таки «Російською» коротко «Росією», але нашої Руси з Киї-

Три основні сили доцільно співдіють для здорового життєвого росту: родючий ґрунт, живе і здорове тіло, соняшне небо. Тільки органічна співдія усіх трьох витворює живу форму дійсности, наділену зароднями творчої снаги до безконечного тривання. Цю основу неодмінного ладу великого світу відкриваємо на всіх щаблях і виявах життя, а зокрема людської історії, як провідний мотив могутньої симфонії цілого діяння. Тож туди, до самих глибин життя, до його елементарних сил треба відкликатися в **трудну** хвилю смертельної небезпеки і звідти, з найперших джерел зачерпнути чисту й надійну струю для скріплення охлялого тіла. Бо не йдеться тут про хвилеву підтримку погасаючого життя для одноразового успіху, але про остаточне оформлення духа нації на міру довгого історичного віддиху.

[27]) *Автор бореться тут з трудністю, як передати українською мовою німецьке «die tragende». В дужках подав він «носна сила», одначе цей термін занадто ковано штучний. (Прим. З. К.)*

[28]) *На марґінесі чорновика автор зазначує наголовок розділу: Вирішний момент». (Прим. З. К.)*

вом як столицею чужинці й українці слідами москвинів стали звати «Київською Державою»? Згідно з новим подиктованим правописом пишуть і говорять навіть «Руссю» замість «Русею», щоб назва з двома сс більш подобала на «русскій» і «Россія» з двома сс, а чужинець утотожнював лекше Русь русинів—українців із Росією москалів—«русскіх».

Не знати також, чому в транслітерації імен пишеться «Kyrylo» але не «Volodymyr», а Volodimir. Невже читання москалями нашого «и» як «і» стало обов'язувати і нас не тільки в українській, але й в чужих мовах?

Такі конструктивно - критичні завваги звернені на адресу не одного тільки о. д-ра Нагаєвського як автора обговорюваної тут книги тільки щодо питання походження і однозначної термінології. Вони звернені теж до всіх його однодумців, головно співчленів УВАН, де леґалізація «наукових» диктатів у краю з найбільшою охотою та доброзичливістю супроти «старшого великоруського брата», а на ділі віковічного ворога українства, реалізується і робиться обов'язковими в школах українознавства, в каледжах і університетах.

Решта книжки багато ілюстрованої заслуговує на заслужене признання. Хіба що дивно, чому пишеться «Halichina» а не «Halychyna», а ідеї Москви як Третього Риму не присвячено більше правильної уваги. Адже з неї вилонився панмосковський месіянізм, що й досьогодня є постійною константою в стремліннях москвинів. Цю теорію не випрацювали московські єпископи, як у книжці, а є вона пляґіятом «Леґенди про Білого Клобука», плеканої в Великому Новгороді, де замість Києва-Новгороду як потенціяльних третіх Римів, москвини поставили Москву.
Обґрунтовані розходження в поглядах аж ніяк не заторкують незміненої пошани до автора в особистому відношенні.

Галина Лащенко

ПЕРША ЗУСТРІЧ З О. ТЕЛІГОЮ

(докінчення)

Бажання Олени збулося. Було запрошено багато гостей, а вечеря мала відбутися в залі готелю «Централь». Цей готель весь був тоді найнятий українцями для Академії; там жило також кілька українських родин, між ними родина Шовгеневих. Ми дістали запрошення на весілля.

«Юлія Степанівна та Іван Опанасович Шовгеневи, сповіщаючи про шлюб своєї доньки Олени з Михайлом Телігою, просять Вас вшанувати своєю присутністю вінчання в євангелійській церкві 1 серпня о 7 годині вечора та весільний чай, що має бути того ж дня після вінчання в готелі «Централь».

Моя мати з дружиною професора О. Ейхельмана ходили замовляти торти на весілля Олени Шовгенівної. В день шлюбу їх мали послати Шовгеневим. Вранці я зайшла до цукерні, щоб подивитись, як виглядає наш торт. Я глянула і . . . жахнулась. Торт був прекрасний, пишний і легкий, такий, як уміють робити тільки в Чехії та Відні. Це був чудовий архітектурний твір з крему, цукру, яєць, сметани, родзинок і інших дрібних у світі речей. Але на центральнім місці було палаюче червоне серце а з боків двоє голубків, що цілувалися. На превелике здивовання панночки я попросила голубків і серце негайно зняти.

— «Але ж це весільний торт!» — переконувала вона мене. Я вперто домагалась свого і вона неохоче це виконала.

Вінчання було ввечорі в євангелійській церкві. Людей поприходило багато, повна церква. Були там не лише українці, але й чехи. Прийшли подивитись з цікавости на православне вінчання. Бадьоро й радісно співав хор. Молодих обвели тричі навколо аналоя. Священик каже їм урочисті і гарні слова, повні глибокого змісту. При світлі свічок і лямп виринає схвильоване і радісне обличчя молодої. Забулась — про що ми умовились напередодні — подивитись, хто стане перший на килимчик — Олена чи Михайло. Бо, за давнім звичаєм, той, хто стане перший, буде головою в домі.

З церкви молоді поїхали додому, де їх зустріли батьки Олени зі святим образом. Пані Шовгенева була в білій сукні. Обличчя її втомлене і виглядало старішим її віку. Зате професор Шовгенів мав вигляд дуже свіжий і молодий.

За молодими до дому Шовгеневих зійшлися всі запрошені гості. В гарно декорованій залі столи були уставлені підковою. На центральнім місці посідали молоді, з боку дружки з боярами. Моїм бояриномбув молодший брат Олени Сергій. Я в рожевій сукні. Волосся в льоках зв'язане широкою, рожевою стрічкою. Панна Зоня теж святочно вбрана. Але Олена в цей урочистий вечір гірша, ніж у звичайний, хоч на ній пишна шлюбна сукня. Що це з нею? Вона бліда і майже негарна. Може вона надто схвильована? Яке в неї мінливе обличчя. Ще два дні тому над річкою в простенькій сукні без усяких прикрас, вона була чудова.

Замок Юрія Подєбрадського, де часто і так охоче танцювала О. Теліга.

Приносять різні страви і розмови під кінець весільного обіду все голосніші й жвавіші . . . Підносять тости, кричать «гірко»! Але ані п'яних, ані надто великої гульні не було. Потім повідносили столи, звільнили залю і молода з молодим танцювали козачка. Тут Олена Теліга виявила свій великий хист до танцю. Її та-

нець, особливо її козачок, це не було лише добре технічне виконання певних фіґур і па. Вона вся, кожним фібром своєї істоти, віддавалась ритму танцю. Її танець — це було саме життя, сама радість, самий сміх! Чи ж не мусить бути якраз таким наш козачок?!

«Кожний крок — сліпуча блискавиця,
А душа польовий буйний вітер.
Розгортаються уста і лиця
Неспокійним пурпуровим квітом.

(«Козачок». О. Теліга).

Пізніше, взимку Олена приїздила до Праги на баль і зупинилась у нас. «Столичний» баль вона скритикувала:

— «У нас в Подєбрадах ліпше танцюють», — казала вона.

Другого дня після балю я ввійшла до кімнати, де вона спала. Я почала щось говорити, але вона не чула, що я кажу, хоч я говорила голосно. Олена недочувала. Але вона недочувала часом трішки. Цей дефект був мало помітний. І бувало це з нею не завжди, але, головним чином, після втоми. Цікаво, що так само, часом, трохи недочував її брат Сергій.

Зате Олена мала інший внутрішній музикальний слух, так потрібний їй при танці. Тоді я вперше почала розуміти, як міг написати симфонію глухий Бетговен. Тільки в нього це було в стократ більшій мірі. Але це були в своїх першоджерелах речі того ж самого порядку.

Весілля тривало далі. Голосні оплески покрили останні такти українського козачка. Потім молодий грав на бандурі. Його сумовито схилене спокійне обличчя робило контраст до радісно-схвильованого, нервового обличчя молодоі. А далі почали танцювати вальс і інші гості.

Повна вражінь верталасся я до дому. Весілля завжди приємно бачити, але особливо цікавить воно кожну молоденьку дівчину, якою була тоді я. Засмучувало мене лише те, що за кілька днів наша родина мала виїздити до Чеського Раю.

Тут, у Подєбрадах було таки цікаво, так весело, а там, в Турнові не було ані одної української родини, самі чехи! І нащо нам туди їхати? Але мій тато цілу зиму їздив на виклади до Подєбрад, йому хотілося побачити щось інше. А тому, що я була дружкою на весіллі Олени Шовгенівни, ми і так затримались у Подєбрадах на десять днів довше.

Усе молоде товариство вийшло проводити нас на двірець. Поприходили й інші знайомі. Умовились листуватись, а восени знов побачитись. Поїзд рушив, у мене на очах тремтіли сльози. І тільки казково гарна природа Чеського раю з густими лісами, стрімкими скелями, урвищами, розвалинами старовинних замків так мене захопила і я дякувала татові, що сюди нас привіз. Від моїх нових друзів з Подєбрад приходили листи, Сергій з великим гумором описував Подєбрадське життя. Олена писала, як вона прибирає і прикрашає свою милу кімнатку. Видко, вона захоплювалась своїм родинним життям. Одного листа, написаного типовим для неї «кучерявим» почерком, Олена Теліга кінчала словами: «І щоб моя дружка Галя стала на все життя моїм молодим другом».

Життя склалось інакше. Олена з чоловіком досить швидко виїхала до Польщі. Я лишилась у Чехо-словаччині, а потім опинилась у Парижі. Я вийшла заміж, перервалося знайомство з родиною Шовгеневих. Але я ніколи не забувала Олену. Вона пізніше мені теж призналася, що завжди цікавилась моїм життям і розпитувала про мене.

Багато років ми не бачились, щоб зустрітись пам'ятного 1941 року. Різне було життя, але одна мета і вона з'єднала нас і багатьох інших у Києві.

Марія Гарасовська-Дачишин

ІВАН ДЕНИСЕНКО

Найновіша хвиля переїзду Українців із Арґентини до ЗДА — принесла нам видатного українського мистця-образотворця Івана Денисенка. Заледве кілька місяців тому, як поселився він з дружиною та сином у Денвері, столиці барвистого стейту Колорадо. Приїхало з ним чимало полотен і сотні знимок із прекрасних портретів, іконостасів, образів та розмальованих ним церков, які через 13 літ його розмашистого себевияву в нього призбиралися. Ім'я Івана Денисенка стало відоме не тільки в Арґентині. Про нього знали теж в Уру- й Параґваї, у Бразилії та Чілє, — значить, сливе у всіх країнах Південної Америки. Ім'я його, під скороченням Денис (хоч усі знали, що це Українець Денисенко) продісталося до найелегантніших сальонів тамошньої еліти; що більше; він дійшов до палати кол. президента Перона та був творцем портрету Перона в час його найбільшої слави та творцем портрету його чарівної

дружини Евіти, яка своему чоловікови цю славу придбала.

Пробуваючи в Денвері, я мала змогу познайомитись із милою родиною пана Денисенка, з його мистецьким творчим надбанням та десятками знаменитих рецензій, переважно чужинних критиків-мистецтвознавців. Іван Денисенко, що здобув собі заслужено славу й розголос у Південній Америці, має не аби яке мистецьке минуле. На його великі досягнення зложились чотири чинники: походження, талант, його довгі й ґрунтовні мистецькі студії та довголітня практика в різних галузях мистецтва. Іван Денисенко побачив світ у родині батька-мистця, учня Прохорова, Пестрікова (школа Репіна) в році 1910-му, в селі Барвінок на Харківщині. Вже з дитини під рукою батька талановитий хлопчина привчається та набуває технічної підготови для свого пізнішого звання. Опісля записується він до Харківської Мистецької Проф. Школи. Вже зараз після її закінчення в 1927 р., стає викладачем рисунку при Ізюмському Технікумі та декоратором при Профспілковому Клюбі та Держкінотеатрі. Молоденький мистець не застоюється однак довго на одному місці. Жадоба зглибити ще своє фахове знання вже через рік спрямовує його до Харківського Мистецького Інституту. Із поміж вибраних шістьох на 500 студентів, що до іспиту засідали, — Денисенко блискуче витримує іспит із фахових дисциплін. Вибирає ґрафіку у славного І. Падалки (Падалка відомо був учнем Мих. Бойчука, представника неовізантійської школи). В 1934 р. Денисенко закінчує з дуже добрим поступом Інститут, а в нагороду дістає поїздку

Денисенко: Митрополит.

в екскурсію по музеях Москви та Ленінграду. І знов нестримне бажання пізнати все до глибин спрямовує його ще на малярство до Києва, до Академії Мистецтв. На цей факультет дістається у майстерню знаменитого портретиста проф. Феедора Кричевського. Вже тільки після двох років його визнають зрілим майстром і міністерство Освіти дає йому дозвіл скласти кінцеві педагогічні іспити (1936). Масове винищування української інтелігенції большевиками міцно й болісно доткнуло Денисенка, коли серед арештованих опинились для нього люди найближчі та його улюблені професори: Бойчук, Падалка, Седлер та інші. Та поринувши швидко в вир праці, він не заломлюється. Ось при Київській Майстерні Вишивки Образів. уже рік опісля він стає мистецьким керівником Правда, в час вибуху ІІ-гої світової війни мистець вивчає збрую і авта й танки, але його задушевні бажання — своїм мистецтвом допомогти Батьківщині. В 1940 р. щасливо дістає працю при Обласному Домі Народньої Творчости в Луцьку, а в 1941-му—у Львові, працю мист. керівника ґрафічно-оформлюючого Відділу при Спілці Укр. Мистців.

Побуваючи в німецькому полоні Іван Денисенко почав робити портрети німецьких військових старшин і це було причиною його звільнення. У 1943 р. щасливо зустрівшись із дружиною та маленьким тоді синочком — мистець Денисенко їде на Бойківщину, далі до Відня і врешті на два роки до Франції. В мистецькій атмосфері Парижа він горить новим бажанням іще розвинути своє знання і зараз таки записується до Академії «Ґран Шуміє». Після двох років (1948) мистець переїздить до Південної Америки.

У тимчасово прибраній країні свого поселення Денисенко швидко й енергійно кидається в вир творчости. Скоро теж свої та чужі його помічають. Він стає популярний і «розхоплюваний». З 1948 року до-тепер Іван Денисенко може похвалитись сотнями полотен. Я наведу тільки деякі з них:

Арґентина: Гр. кат. Церква О. О. Василіян (Б. Айрес) 8 образів, кілька українських церков у провінції Міссіонес із багатьома образами, також і каплиця СС. Василіянок у Берісо, латинська церква у Санта Роза, лат. церква в Кордобі, 14 образів у Семінарі Сан Альфонсо О. О. Редемптористів; кольосальна праця, що заняла мистцеві повні 4 роки часу, це Катедра в Ля Ріоха (за яку сам епископ з Ля Ріоха, монс. д-р Фройзен Ферейр Рейнахе написав

мистцеві подяку від арґентинського народу!). Крім цього Денисенко виконав спеціяльний іконостас для Евхаристійного Конґресу в Куритибі(Бразилія), іконостас до каплиці в Малеті, іконостас в Пауло Фронтін, Антоніо, Олінто, Іваї, Прудентополіс, Порт Уніон, Паула Фрейтас, Ірасима і інші.

Про мистця Денисенка починають надобре розписуватись свої і чужі й віддавати йому слова найбільшого признання. Про нього пишуть в «Мундо Арґентіно», в «Носотрос», в «Лос Мучачас», в «Сендас»», в «Лос Прінціпіос», в «Ля Ріоха», в «Укр. Слові», в «Нашому Кличі», в «Хліборобі», в «Праці» і т. д.

І в Европі залишив Іван Денисенко по собі ікони в церквах Головецька, Стрия, Плав'я на Бойківщині, скульптури в ґраніті й марморі в нім. церкві у Форальберґу (Австрія), іконостас у правосл. церкві у Парижі та гр. кат. місії у Сан Жермен.

З життя в ОДВУ

О. БОЙДУНИК У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Старанням громадського Комітету, що до нього входили п. П. Чупрун — голова, А. Шекерик -- заступник голови та члени Т. Бак-Бойчук, Д. Лимаренко, адвокат Т. Свистун, Л. Івашина, Вол. Татунчак, Іван Поритко, М. Вац, М. Хомин, О. Євсевський і П. Панасюк — запрошено п. інж. Бойдуника з доповіддю на 16-ий день вересня до Філядельфії.

В неділю о год. 11-ій рано на північному двірці у Філядельфії зустріли п. інжинера букетом червоних троянд п. Чупрун (адвокат), Т. Свистун, Лазар Івашина, Вол. Татунчак, Михайло Хомин і Петро Ґенґало від ОДВУ.

Особливо приємно вражала група української зорганізованої молоді. Михайло Вац (голова місцевого ОДУМ в однострої), інж. Юрій Богачевський — станичний старшина Пласту в Філядельфії, та пластунка п. Марія Стойкевич й група Зарево у Філядельфії на чолі із головою Зарева в ЗДА інж. Гасюком Богданом, Аврою Середа, Андрієм Масюком, Анною Гасюк.

Того ж 16 вересня о годині п'ятій при заповненій залі Українського Громадського Клюбу (біля триста п'тдесят гостей) зачалась доповідь п. інж. О. Бойдуника.

Під овації зібраних гостей привітав голову УНРади п. інспектор Чупрун — голова місцевого Т-ва Сприяння УНРаді. В привітальних словах з'ясував він зібраним не лиш вагу шанування Голови УНРади, але й взагалі значення Українського Державного Центру під цю пору поза межами батьківщини. Вечором проводила президія в складі: предсідник — адвокат Т. Свистун, о. Михайло Куданович, Т. Бак-Бойчук, М. Вац, С. Євсевський, Данило Лимаренко, М. Хомин. Група Молоді ОДУМ в одностроях передала п. Голові УНРади китицю квітів а Зоя Граур відчитала привіт при стійці на струнко Соні Шевчук, Віталія Корсуня, Мечислава Білоуса.

По довгих привітальних оплесках зачалась доповідь п. інж. О. Бойдуника на тему «Мобілізація сил» за такою диспозицією:

Сучасний стан в Україні, ситуація на міжнародному форумі, ситуація на еміґрації, завдання українців у світі.

В ході доповіді зібрані слухачі приємно розчарувались, бо наголовок доповіді «Мобілізація сил» обіцяв декому почути велику силу великих слів та опісля знайти відпругу у політичних герцях, що в нас призвично називають дискусією.

Перед слухачами появилась постать не політичного трибуна, а державного мужа, глибокого аналітика реальної дійсности та дослідника цілеспрямованої дії української людини. Цінність цієї доповіді — це її сучасність, вона наче виривала із серця слухачів те, що вони переживають, що спостерігають та думають і, відповідно впорядкувана, була їм дарунком від Дорогого Гостя.

Перед слухачами поставлена ясна правда. Україна находиться під тиском русифікації, що її проводиться під ширмом творення совєтської імперії. А в зв'язку із цим там проходить процес екстермінації духово культурних вартостей української людини включно із мовою та вивоженням молоді на цілинні землі.

Сьогодні є лиш формальна «граніца на замке», бо в дійсності різними дорогами людина радянського союзу, знає як живуть люди у

вільному світі. І та молодь дискутує: Чому у пребагатій Україні нарід живе у злиднях? Чому українському народові не можна розв'язувати вільно національно - культурного питання? Чому у столиці ніби вільної України немає чужинних амбасад?

І вона дає собі логічну відповідь: Цьому винна московсько - імперська політика, що держить Україну в колоніяльній залежності та її есплоатує, обмежує її питоменности, щоб тим скоріш її денаціоналізувати, а не допускає амбасад, щоб держати Україну в колоніяльній залежності від Москви»!

І в зв'язку з тим ми відмічуємо нову форму боротьби української молоді з Московією.

Тверезо аналізує шановний прелегент міжнародню ситуацію, відбираючи всяку підставу групі політиків Заходу, що устами міністра Діна Раска назвав нас внутрішньою справою Росії і осудив політику «не противитись злому, коли нас те зло не чіпає», бо те зло вже є у нас, є у Кубі , є в Африці та Азії і та певність, що можна ділити і панувати тільки двом великим—не має ні моральних, ні економічних, ні соціологічних основ. Вказує на ріст третьої сили, сили так званої Об'єднаної Европи, що маючи безпосередньо загрожені культурні та життеві інтереси московським імперіялізмом, реально підходить до проблеми і тому має основи до твердження, що вона теж належно оцінює ролю України в розпаді московської імперії.

Еміграція мусить всмоктатись в економічне, соціяльне і політичне життя даної країни та стати її повноцінними громадянами, але при цьому мусить зберегти свої духово національні питоменности.

Врощення в дану країну дає можливість життя, а збережені духово національні питоменности дають можливість боротись таки тут. де живемо, за країну походження.

І тому ясне завдання українців: Змобілізувати всі сили до наступу на різних відтинках і фронтах. Для удачної репрезентації треба одного законного уряду, що був би противагою урядові України. Такою є УНРада, і тому треба доложити всіх зусиль, щоб у ній були об'єднані усі включно із гетьманцями, хоча б треба було міняти певні точки тимчасового закону. Потрібно сталого міжукраїнського зв'язку, що його повинен започаткувати Всеукраїнський Конґрес Вільних Українців, при цьому потрібне активне існування суспільно - політичних партій, бо це є виразником культури нації, але вони мусять вести координовану акцію на зовні, а те все разом включаючи українські церкви, повинно виконувати свою щоденну функцію: зберегти українську культурно-духову окремішність у повноцінного громадянина даної краіни та через свої установи керувати його силами в боротьбі за Україну.

Невгамовані оплески, що ними була також пронизана доповідь підтвердили правильність виводів прелеґента.

Ряд запитів тільки уточнював заторкнені проблеми і може в перше на цій залі зустрілись політичні противники, не як перегонові коні, а державні мужі, а заслуга в цьому голови УНРади п. інж. О. Бойдуника, що зумів заторкнути для всіх найважливіші проблеми і вказав, що при їхній розв'язці конечна участь кожної української людини.

Закриваючи доповідь п. адвокат Т. Свистун в своїй подяці прелегентові заявив, що ця доповідь пригадує ті часи, коли давна еміґрація зустрічала українських діячів з Европи та Рідного Краю.

О годині десятій того ж дня відбулась товариська зустріч громадянства із п. Головою УНРади та членом ПУН.

Зустріч підготовив п. Вол. Татунчак, інж. Нич і пані УЗХ, на чолі з панею Зуляк.

Під час зустрічі промовили: проф. Дорошенко, редактор Вайда, інж. Бережний, сотник Лимаренко, редактор Біляєв, інж. Лисянський, інж Шинкар, агроном Чалишев, пані Марусина Євсевська, пані Оксана Ґенгало, інж. Богдан Ґасюк і Гринько.

Користаючи із зупинки перед виїздом до Чікаго, п. інж. О. Бойдуник зложив візити обом найвищим єрархам обох Українських Церков, а саме: Митрополитові Кир Йоанові та Митрополитові Кир Амброзієві.

Опісля відвідав редакцію «Америки», Союз Українок, Голову Філії УККА і ЗУАДК-у д-ра Ґалана та голову ОЬВУ дир. І. Поритка.

В міжчасі відбув зустріч із Головною Управою та активом «Зарева».

Мимоволі насуваються стихи з вірша покійного О. Ольжича:

Україна будується нині,
Україна будується тут.

Її будівничими в першу чергу є такі державні мужі, як п. інж. О. Бойдуник.

ШАД

З ЖИТТЯ 10-го ВІДДІЛУ ОДВУ В НЮ ЙОРКУ.

Старанням 10-го Віділу ОДВУ в Ню Йорку, дня 17 листопада ц. р. голова Т-ва «Відродження» та секретар Центральної Української Репрезентації в Аргентині, п. Богдан Коваль виголосив доклад на тему: «Українська еміграція в Аргентині. Сам він уродженець далекої Аргентини, вихований в патріотичному дусі, почувається, як уся українська молодь на аргентинському грунті, **українцем** аргентинського горожанства. (В ЗДА є втертий вислів. **американець** українського походження).

Українці в Аргентині, як і вся наша еміграція в світі, живе серед подібних обставин, має подібні клопоти, має ті самі ідеї. Перші наші емігранти появилися в Аргентині 1890 року, другі по першій світовій війні від 1924—1929р. а треті по другій світовій війні. Нараховують 150 тисяч українців в Аргентині, з чого лише четвертина зорганізована в різних товариствах і церках. Багато є між ними комуністів або їх прихильників, серед яких веде пропаганду понад 500-особовий штаб урядовців совєтської амбасади. Національне освідомлення почалося по першій світовій війні. Тоді то заснована «Молода Громада» а пізніше «Просвіта». В 1933 р. повстає «Українська Стрілецька Громада» а потім Т-во «Відродження». Є три українські Церкви: греко-католицька, православна та трохи євангеликів. «Просвіта» має 22 відділи і коло 1500 членів а «Відродження» має 11 відділів і 600 членів. В 1933 р. почав виходити часопис «Наш Клич». Першим редактором був Іван Кривий а від 1948 р. редактором є проф. Евген Онацький. Т-во «Відродження» будує тепер власний дім. За час свого існування виховало Т-во в національному дусі багато молоді. Тепер в Центральній Управі є багато молоді, головно народженої в Аргентині. По 1953 р. повстають молодечі організації. «Пласт», «Студентська Громада», «Академічне Товариство», «Зарево». Т-во «Відродження» заснувало кооперативу «Відродження», а «Просвіта» кооперативу «Фортуна». З часописів крім «Нового Клича» виходить «Українське Слово», що видає «Просвіта», католицьке «Життя», православний «Дзвін» і гумористичний журнал «Мітла». Українські політичні організації в Аргентині не існують, але кожна громадсько-суспільна організація має свою політичну закраску. Є три важніші політичні угрупування: ОУН, ЗЧ ОУН, та УРДП. Співпраця між організаціями йде головно на суспільно-громадському полі, при чому вона більша чим в ЗДА. Тепер є на часі реорганізація представництва УНРади, якого полем діяльности були б Арґентина, Уруґвай, Параґвай, Чіле й Еквадор. Добре є зорганізовані українські професіоналісти, які оплачують двогодинну радіоавдицію. Також УЦРепрезентація має в радіо свою півгодину. Студентство і молодь повели сміливу, частинно вдалу акцію серед збаламучених земляків проти повороту на «родіну». Школи для українських дітей існують при Т-ві «Відродження» і при Т-ві «Просвіта». В Буенос Айрес учиться в наших школах біля 240 учнів. Жіноцтво є зорганізоване в «Союзі Українок» та має свої секції при «Відродженню» і «Просвіті». В Буенос Айрес відбулося два концерти великого маштабу зі 150-особовим хором та симфонічною оркестрою в присутності аргентинських і чужинецьких гостей, видатних державних діячів. В житті аргентинських українців в цьому році були небуденні події, а саме: приїзд Кир о. Андрія Сапеляка, як епископа для українців греко - католиків, потім відвідини голови УНРади і члена ПУН інж. Осипа Бойдуника, та візита митрополита УАПЦ Івана Теодоровича. Побут інж. Бойдуника, який відвідав чільних аргентинських державних керівників та провідників партій, дуже багато причинився до піднесення респекту до українців та до заінтересовання нашими справами. В тому часі говорено багато про українців і загально говорено, що інж. Бойдуник за час свого короткого побуту в Аргентині зробив там більше для України, як ціла еміграція за 33 роки. Справа скликання Світового Конґресу Українців є в Арґентині популярна і на такий конґрес приїдуть з Арґентини делеґати.

Доклад був дуже змістовний і недовгий та викликав велике зацікавлення серед присутніх, які ставили багато запитів, на що отримали вичерпуючі відповіді. Запити ставили пп. Р. Крупка, д-р Б. Левицький, д-р Михайлів, В. Різник, П. Дорожинський, М. Герець, С. Павленко, І. Попіль. Голова 10-го Віділу ОДВУ п. Р. Крупка подякував іменем Т-ва п. Б. Ковалеві за виголошення цінного реферату та запізнання нас з життям наших братів в Аргентині а д-р Б. Левицький, секретар ЦУ ОДВУ, запропонував з тим рефератом відвідати також інші Віддіи ОДВУ в ЗДА.

***

26 листопада відбулися спільні сходини членів 10-го Віділу ОДВУ і членкинь УЗХ, на яких відкрито пушки, що їх роздано було з початком року. Протягом цілого року вкладають до тих пушок члени дрібні монети а зібрані в такий спосіб гроші творять «Одноцентовий Фонд», призначений до диспозиції керівних чинників націоналістичного руху, себто на до-

помогу визвольній боротьбі. Дотепер перераховано 20 пушок і остало ще кілька непереданих до провірки. Зібрано вже 230 дол. Найбільшу суму зложила п-і П. Різник, бо 35 долярів а разом з родиною (п. В. Різник і мати п-і Мигаль мали свої пушки) 53 дол. На знак признання отримала п-і П. Різник в нагороду книжку Наталії Королевої п. з. «Що є істина?», яку на ту ціль подарував п. І. Ящишин.

Після сходин пані УЗХ-а та члени 10-го Відділу ОДВУ привітали голову 10-го Відділу п. Романа Крупку з днем його іменин та влаштували з того приводу гарне прийняття. П. Р Крупка, один з найбільше діяльних членів нашої організації, очолює не лише наш 10-тий Відділ але працює також в багатьох наших суспільно - громадських установах як голова, член управи або контрольної комісії. Всі присутні бажали іменинникові многих літ та багато сил і витривалості в дальшій його праці для нашої організації і для добра українського народу.

М. К.

«ЛИСТОПАДОВА ЗБІРКА»

пожертви членів 24. Відділу ОДВУ Дітройт — Захід на У.В.Ф. листопад 1962.р. Збіркова листа ч: 18.

24 Віділ ОДВУ — дол.100 00; Червак Олекса— дол. 20.00; Семеґен Никола—дол. 20.00; Дякун Микола — дол.20.00; Семеґен Ілія—дол. 20.00; Колодько Андрій—дол. 10.00; Семеґен Петро дол. 10.00; Кальніченко Іван—дол. 10.00;Грицик Павло— дол.10.00; Волканич Василь—дол. — 10.00; Семеґен Василь — дол. 10.00; Залуга Петро — дол. 10.00; Левкут Степан — дол.5.00. Разом дол. 255.00.

Пожертви членів 24. Віділу ОДВУ в Дітройт-Захід на пам'ятник Т. Шевченкові у Вашінґтоні. 24. Відділ ОДВУ (Дітройт-Захід) дол.—105.00.

Семеґен Никола — дол. 100.00; Левкут Степан і Анна — дол. 25.00; Семеґен Ілія і Стефанія — дол. 25.00; Дякун Микола — дол. 25.00; Волканич Василь і Ольга — дол. 25.00; Червак Олекса — дол. 25.00; Юшкевич Роман — дол. 25.00; Сковрон Володимир і Марія — дол. 20.; Колодько Андрій і Софія — дол. 20.00; Інж. Варивода Ярослав — дол. 20.00; Інж. Маріяш Василь — дол. 10.00; Залуга Петро — дол. 15.; Проф. Білинський Василь — дол. 10.00; Кальніченко Іван — дол. 10.00; Яворський Василь дол. 10.00; Семеґен Василь — дол. 10.00; Чарнецький Дмитро — дол. 5.00; Чучман Лев — дол. 5.00; Семеґен Петро — дол.5.00; Карацеь Омелян — дол. 5.00. Разом 500 дол.

Одноцентовий фонд 10-го Відділу ОДВУ в Нью-Йорку.

Андрейко Микола — дол. 12.71; Різник Володимир — дол. 9.84; Різник Павліна — дол. 35; Мигаль К. — дол. 8.60; Ящишин Іван — дол. 13; Курчі Б. — дол. 21; Крупка Роман — дол. 11; Кіра Петро — дол.9; Колодій Михайло дол. 5; Вуйків Іван — дол. 5; Яремчук Іван — дол. 5; Селешко Степан — дол. 5; Новицький Іван — дол. 20; ЦУ ОДВУ — дол. 24.25; Карпіський Роман — дол. 10; Бойдуник Ярослав дол. 8; Статкевич — дол. 5.20; Стецик Степан дол 5.11; Мединський Іван дол. 10; Белендюк Михайло — дол. 9.51;

Листопадова збірка листи ч. 6,7 Сиракюз.

Карпишен Павло — дол. 10; Величко Ярослав дол. 10; Пилипишен Стефан — дол.10; Кіт Петро — дол. 10; о. Декан Середович Василь — дол. 5; Гірняк Андрій дол. 5; Кривий Михайло — дол. 5; д-р Ґудзяк Александер — дол. 5; Петришен Михайло — дол. 5; Граб Михайло дол. 5; Ревюк Володимир — дол.5; Старейкий Іван — дол. 5; Смага Володимир — дол. 5; Пиндус Іван — дол.5; Середович Михайло — дол. 3; Каменюк Ілія — дол. 3; Граб Омелян— дол 3; Костів Анастазія — дол. 3; Мацько Петро — дол. 2; Комановський Ілія — дол. 2; д-р Подюк Іван — дол. 2; Ковбаснюк Микола дол.2; Туркевич Гавриїл — дол. 2; Дмитришен Володимир — дол. 2; Шмокалюк Олекса — дол. 2; Ільчишин Володимир — дол. 2; Фанок Михайло — дол. 2; Грипа Онуфрій — дол.1; Тимчій Іван — дол. 1; Лущак Ілія — дол.1; Разом дол. 123.00.

Збірку переводили пп.М. Граб та Я. Величко.

Листопадова Збірка 1962 р. Листа ч. 26, Делегатура ОДВУ Сеатле, Вашінґтон.

Марія Шпак — дол. 5; Іван Шпак — дол.5; Разом — дол. 10. Збірщик — Іван Шпак.

Листопадова Збірка 1962 р. Листа ч. 27. Делегатура ОДВУ Норд Дакота.

Д-р Антін Жуковський — дол. 5;

Листопадова Збірка за 1962 р. Делегатура ОДВУ Денвер, Колорадо.

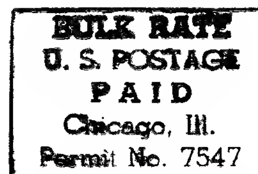
Д-р Богдан Винар — дол. 5; Д-р Любомир Винар — дол. 5; Іван Костюк дол. 5; д-р Сергій Кротюк — дол. 10; Петро Лун — дол. 2; Інж. Степан Масляк — дол. 2; Василь Медвецький дол. 5; разом —дол. 34.
Іван Костюк — збірщик.

Independent Ukraine

2315 WEST CHICAGO AVENUE

CHICAGO 22, ILLINOIS. U. S. A.

Return and Forwarding Postage Guaranteed

Mr. O. Storozynsky
4116 Layer Ave
Cleveland 9. Ohio